16 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1999 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 194 (1940)

Ազգ

Azg armenian daily

Ինտերմոտոր Արմենիա ՓԲԸ

Intermotor Armenia CJSC

General Distributor for DaimlerChrysler in Armenia

Հանրապետության փ., 5ա, Երեւան, 375010, Հայաստան

Հեռ. (374 2) 581275, ֆաքս (374 2) 565179

Mercedes-Benz

The Future of the Automobile

ՍՊԱՌՆԱԼԻՑ ԱԶԴԱՆՇԱՆ

ԱԺ-ում 17^{00} ռումբ չպայթեց, բայց պայթուցիկ փաթեթ հայտնաբերվեց

Արդեն բռնկված հրդեհը վառ են պահում՝ կրակի վրա յուղ լցնելով

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Ես չեմ կարող ասել, թե ո՞ւմ ձեռքի գործն է ԱԺ-ում տեղադրված ռումբի մասին զանգը եւ հայտնաբերված պայթուցիկ փաթեթը, բայց, մեղմ ասած, դաժան կատակ էր, եթե դրա մեջ ավելի լուրջ բաներ չգտնենք, որը կարող է եւ իսկապես կա: Այս պայմաններում մենք համախմբված ու միասնական կամք պետք է դրսեւորեինք, բայց մարդիկ փորձում են կրակի վրա յուղ լցնելով հրդեհը, որ բռնկվել է, վառ պահել», երեկ «Ազգին» ասաց ԱԺ ՀՅԴ խմբակցության անդամ Արմեն Ռուստամյանը, որից մենք փորձեցինք մանրամասներ ստանալ 15:00-ից հետո խորհրդարանում տեղի ունեցող դեպքերի մասին: Արմեն Ռուստամյանը մանրամասնեց, թե իրենք՝ ՀՅԴ խմբակցության այլ անդամներով, Ռուբեն Հակոբյան, Մարտուն Մաթեւոսյան, Աղվան Վարդանյան, 16:00-ից փորձել են մտնել ԱԺ, նրանց արգելել են ոստիկանները՝ պատճառաբանելով, թե չի կարելի մտնել, որովհետեւ ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության աշխատակիցները փնտրում են շենքում տեղակայված ռումբը. «Մենք պնդեցինք եւ մտանք խորհրդարանի շենք՝ փորձելով տեղեկանալ իրավիճակին: Պարզվեց, որ ժամը 15:30-ի մերձակայքում ինչ-որ անծանոթ զանգահարել է ԱԺ նախագահի աշխատասենյակ (ավելի ուշ ՆԳՆ աշխատակիցները պնդեցին, թե զանգը եղել է ներքին հեռախոսով, ինչը նշանակում է, որ հանցագործը գտնվել է ԱԺ շենքում եւ օգտվել աշխատասենյակների հեռախոսից) եւ հայտարարել, թե խորհրդարանում պայթուցիկ սարք թե ռումբ է տեղադրված, որ պետք է պայթի 17:00-ի սահմաններում»: Ոստիկանները հավելեցին, որ ՆԳ եւ ԱԱ աշխատակիցները ժամանել են բավականաչափ արագ՝ համապատասխան վարժեցված շներով եւ պայթուցիկներ հայտնաբերելու մասնագետներով, սարքերով: Սկսվել է ԱԺ ղեկավարության եւ պատգամավորների, աշխատակիցների էվակուացիա, ժամանել են նաեւ շտապ օգնության մեքենաներ: Սակայն պայթուցիկ փաթեթը հաջողվեց հայտնաբերել միայն 18:00-ին ԱԺ նիստերի դահլիճում, այն բռնկվել էր, ծխարձակել գրավելով իրավապահների ուշադրությունը:

Տես ▸ էջ 2

ՍՏԱՄԲՈՒԼՈՒՄ

Քլինթոնը կհանդիպի Քոչարյանի եւ Ալիեւի հետ

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: ԵԱՀԿ Ստամբուլում կայանալիք գագաթաժողովի շրջանակներում առանձնազրույց կկայանա ԱՄՆ նախագահ Բիլ Քլինթոնի եւ Հայաստանի ու Ադրբեջանի նախագահներ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ Հեյդար Ալիեւի միջեւ: Այդ մասին հայտնի է դարձել Վաշինգտոնի հավաստի աղբյուրներից:

Բանակցությունների հիմնական թեման Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորմանն առնչվող խնդիրներն են: Ամերիկացի վերլուծաբանների կարծիքով, Քլինթոնի հատուկ եռակողմ հանդիպումը Քոչարյանի եւ Ալիեւի հետ նպատակաուղղված է պաշտոնական Վաշինգտոնի կողմից Հայաստանի եւ Ադրբեջանի անկախության եւ ինքնիշխանության հավաստմանը: Բացառված չէ, որ ԱՄՆ-ի վարչակազմի ղեկավարի հետ հանդիպման ժամանակ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահները համաձայնություն ձեռք բերեն տարածաշրջանային համագործակցության վերսկսման եւ մինչեւ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության վերջնական կարգավորումը հաղորդակցությունների ապաշրջափակման առնչությամբ: Ըստ էության, հանդիպման այդօրինակ արդյունքը պետք է որ առավելագույնս բավարարի Երեւանին, որը մեկ անգամ չէ, որ հայտարարել է Բաքվի հետ առեւտրատնտեսական կոոպերացիա հաստատելու պատրաստակամության մասին:

Արեւմուտքի դիտորդների կարծիքով, Քլինթոն-Քոչարյան-Ալիեւ հանդիպումը կարող է հարուցել Մոսկվայի խանդը: Ոչ մի տեղեկություն չկա Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ղեկավարների հետ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի հնարավոր հանդիպման մասին, որը կարող էր չեզոքացնել ԱՄՆ-ի նախաձեռնությունը: Սակայն Մոսկվայի վերլուծաբանների մեծ մասի կարծիքով, այժմ ակնհայտ է, որ Ստամբուլի գագաթաժողովը ամենահաճելի իրադարձություններից մեկը չի դառնա Ռուսաստանի պատմության մեջ: Այստեղ արդեն բացահայտ հայտարարում են, որ Վաշինգտոնը ցանկանում է Մոսկվայի վրա ճնշում գործադրելու գործիք դարձնել ԵԱՀԿ-ը, իսկ 54 պետությունների ղեկավարների Ստամբուլում կայանալիք հանդիպումը ամերիկացիները ձգտում են վերածել «ԱՄՆ-ի համաշխարհային գերիշխանության հաստատմանը նվիրված գագաթաժողովի»:

Մինչդեռ ՀՀ նախագահի մամլո քարտուղար Վահե Գաբրիելյանը հայտնեց, որ նման եռակողմ հանդիպում Ստամբուլում նախատեսված չէ:

Վահրամ Խոռխոռունու սպանողի մասին ցուցմունքներ կան

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ գլխավոր դատախազ Աղվան Հովսեփյանին դիմելու առիթը որոշ լուրերի պարզաբանումն էր, ըստ որոնց վերջերս ձերբակալված մի անձնավորության ցուցմունքներով բացահայտվել է պաշտպանության փոխնախարար Վահրամ Խոռխոռունու սպանությունը:

Աղվան Հովսեփյանը նշեց, որ այս ամբողջ ընթացքում քննչական գործողությունները միշտ էլ ակտիվ բնույթ են կրել, Վահրամ Խոռխոռունու սպանության գործը մշտապես եղել է ուշադրության կենտրոնում: Ինչ վերաբերում է ձերբակալություններին, նա նշեց, որ այդ գործողությունները մեկ-երկու օրվա հարց չեն: Մինչեւ հիմա այս գործով հինգ անձնավորություն է ձերբակալվել:

Գլխավոր դատախազը հայտնեց, որ Վահրամ Խոռխոռունու սպանության մասին ցուցմունքներ կան: Բայց նա չհամաձայնեց մեր թղթակցի այն հարցադրմանը, որ փաստորեն սպանությունը բացահայտված է: Գլխավոր դատախազի ասելով, կան կազմակերպիչներ, եւ մինչեւ նրանք չհայտնաբերվեն, չի կարելի ասել, թե գործը բացահայտված է, եւ այդ մասին ինքը լրատվամիջոցներին որեւէ տեղեկություն տալ չի կարող:

Հիշեցնենք, որ 1998 թ. դեկտեմբերի 9-ի լույս 10-ի գիշերը, Վահրամ Խոռխոռունու սպանությունից մի քանի ժամ անց, սպանվել էր «Ույուտ» ձեռնարկության ղեկավար Արմեն Առաքելյանը: Նրա դիակը յոթ հրազենային կրակոցների վնասվածքներով ու կտրող, ծակող գործիքների հետքերով գտել էին Էջմիածնի խճուղու մոտակայքում: Գլխավոր դատախազն ասաց, որ նախաքննությամբ ճշտվում է այս երկու սպանությունների կապը:

Քոչարյանն ու Շիրակը կհանդիպեն Ստամբուլում

Նոյեմբերի 14-ի երեկոյան նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը հեռախոսազրույց է ունեցել Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակի հետ: Ֆրանսիայի նախագահն իր անվերապահ զորակցությունն է հայտնել Ռոբերտ Քոչարյանին: Զրուցակիցները քննարկել են հայ-ֆրանսիական երկկողմ հարաբերությունների զարգացման հեռանկարները, ինչպես նաեւ հատուկ ուշադրություն են հատկացրել ղարաբաղյան խնդրի խաղաղ կարգավորման ընթացքին եւ ԵԱՀԿ ստամբուլյան գագաթաժողովին:

Երկու երկրների նախագահները պայմանավորվածություն են ձեռք բերել Ստամբուլում երկկողմ հանդիպում անցկացնելու վերաբերյալ:

ՀՀ նախագահի մամլո գրասենյակը տեղեկացնում է նաեւ, որ երեկ նախագահ Քոչարյանը ընդունել է Ռուսաստանի դեսպան Անատոլի Դրյուկովին: Նրանք քննարկել են հայ-ռուսական հարաբերությունների զարգացման հեռանկարները, անդրադարձել ղարաբաղյան կարգավորմանը եւ ԵԱՀԿ ստամբուլյան գագաթաժողովին:

Կադրային փոփոխությունները մասնակի բնույթ են կրում

Հայտարարել է ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Կարիք չկա չափազանց մեծ նշանակություն տալու Հայաստանի կառավարությունում կատարված կադրային փոփոխություններին: Այդ մասին հայտարարեց Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը:

Նրա ասելով, կառավարության կազմը կարելի է համարել անփոփոխ, քանզի փոխել են 24 նախարարներից ընդամենը երեքին: Այսինքն, փաստորեն, լիովին պահպանվել է Վազգեն Սարգսյանի ստեղծած կորիզը, եւ, ՀՌԱԿ ատենապետի կարծիքով, ներկայիս վարչապետ Արամ Սարգսյանը կշարունակի իր նախորդի քաղաքական եւ տնտեսական գիծը:

«Նոր նշանակված նախարարներից ոչ մեկին ես անձամբ չեմ ճանաչում, սակայն Ազգային ժողովի պատգամավորների շրջանում տիրում է այն կարծիքը, որ նրանք բարձր որակավորում ունեցող պրոֆեսիոնալներ են: Այնպես որ, հուսանք, որ հանրապետության ճգնաժամից դուրս գալու գործընթացը, վերջապես, արագ տեմպերով կընթանա», հայտարարեց ՀՌԱԿ վարչության ատենապետը:

ԴԱՍԱՐԱՆ

Անորոշ հետաձգում՝ մինչեւ կայունացո՞ւմ

Նոյեմբերի 15-ի համար վճռաբեկ դատարանի շենքում երկու «ծանրակշիռ» դատավարություն էր նշանակված՝ Վանո Սիրադեղյանի ու ենթադրաբար նրա բանդայի համարվող Արմեն Տեր-Սահակյանի խմբի, որոնք ընթանում են միեւնույն դահլիճում: Բնականաբար, դատարանն ընտրություն պետք է աներ երկուսի միջեւ, թեպետ առավոտից վստահեցնում էին, որ երկու դատական նիստերը կհաջորդեն իրար:

Ա. Տեր-Սահակյանի ու նրա զինյալ խմբի երեկվա նիստում մի քանի վկաների լսեցին, որոնցից երկուսը Համբարձում Ղանդիլյանի մահափորձի ականատեսներն էին. մյուսները հաստատում էին զինյալ խմբին վերագրվող տարաբնույթ հանցանքների այս կամ այն դրվագի իսկությունը: Հարցաքննված հինգ վկաները միասին դատարանից 40 րոպե էլ չխլեցին, բայց ստիպված էինք սպասել: Կեսօրից անց Վանո Սիրադեղյանի, Վահան Հարությունյանի եւ այլոց գործը քննող դատավոր Ռազմիկ Թովմասյանից տեղեկացանք, որ դատավարությունը տեղի չի ունենալու ՀՀ ՆԳ նախկին փոխնախարար Վահան Հարությունյանի վատառողջության պատճառով, եւ անորոշ ժամանակով հետաձգվում է:

Ինչ խոսք, հարգելի պատճառ է, եւ եթե նկատի ունենանք, որ առջեւում ձմեռ է եւ հիվանդանալուց ապահովագրված չեն ոչ 11 ամբաստանյալները, ոչ չորս մեղադրողները եւ ոչ էլ մեծաթիվ դատապաշտպանները, ուրեմն անորոշ հետաձգումն իսկապես անորոշությամբ է պատված: Մինչդեռ, գործով տուժող ճանաչված Կիմ Բալայանը պատրաստվում էր Վանո Սիրադեղյանի նկատմամբ խափանման միջոց կալանք կիրառելու իր հայտարարությունը միջնորդության ձեւով ներկայացնել դատարանին: Կբավարարվի այն, թե՞ ոչ, դժվար է ասել: Ընթերցողներին հիշեցնենք, որ սույն դատավարության վերաբերյալ մեր վերջին անդրադարձում ներկայացրել էինք տեսակետներ, որոնք Վ. Սիրադեղյանի դատապարտվելը պայմանավորում էին երկրի ներքաղաքական իրավիճակով, իհարկե, չկանխատեսելով այդպիսի ընթացք: Փաստ է, որ հանրապետության ներկայիս ներքաղաքական իրավիճակը շարունակում է մնալ անկայուն, ու թերեւս անորոշ հետաձգումը կշարունակվի մինչեւ որոշակի կայունացում: Այս դատավարության համար կայուն իրավիճակ կարող է համարվել նաեւ ՀՀ գլխավոր դատախազի պաշտոնում սպասվող փոփոխությունը:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Ռոբերտ Քոչարյան. «Համատեղ ուժերով պետք է հաղթահարենք բոլոր դժվարությունները»

Կիրակի օրը Լոռու մարզ էր ժամանել ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը: Նրան ուղեկցում էին ՀՀ տարածքային կառավարման նախարար Խոսրով Հարությունյանը, քաղաքաշինության նախարար Հրայր Հովհաննիսյանը, այլ պաշտոնական անձինք: Այցի ընթացքում նրանց ուղեկցում էին Լոռու մարզպետ Հենրիկ Քոչինյանը, փոխմարզպետ Արամ Քոչարյանը, Վանաձորի քաղաքապետ Սամվել Դարբինյանը, տեղական իշխանավարման մարմինների այլ ներկայացուցիչներ:

Նրանք մասնակցեցին Վանաձորի Տարոն-4 թաղամասում կազմակերպված հանդիսությանը, ուր շահագործման հանձնվեցին Ամերիկյան կարմիր խաչի կառուցած 7 բնակելի շենքերը՝ նախատեսված 110 ընտանիքի համար: Ինչպես արդեն հայտնի է («Ազգ», թիվ 193), այդ շենքերի շինարարությունն իրականացրել են «Ուկրշին», «Կանակա» եւ «Նաիրի» ՍՊԸ շինկազմակերպությունները:

Եվս չորս բնակելի 66 բնակարանով, Կարմիր խաչի հայթայթած միջոցներով, Տարոն-4-ում շահագործման կհանձնվի եկող տարի: Ինչպես տեղեկացանք Հայկական կարմիր խաչի նախագահ Աթոս Սարգսյանից, Լինսի հիմնադրամը աղետի գոտում շինարարություն իրականացնելու համար եւս 15 մլն դոլար է հատկացրել, որից 9 մլն կտրամադրվի Վանաձորում չորս, Գյումրիում տասնչորս, Սպիտակում քաներեք բնակելիների կառուցման համար: Կառավարության հետ ճշտվում են մնացած 6 մլն դոլարի շինարարության իրականացման ծրագրերը:

Արարողության սկզբում օծման եւ բարեմաղթանքի խոսք ասաց Գուգարաց թեմի առաջնորդ Սեպուհ եպիսկոպոս Չուլջյանը:

Ամերիկյան կարմիր խաչի հայաստանյան ներկայացուցչության ղեկավար Գեյլ Հովարդը ողջունելով ներկաներին, հայտնեց, որ ծրագիրն իրականացվել է եւ հետագայում կշարունակվի Հայաստանի կառավարության հետ սերտ համագործակցության շնորհիվ:

Նախագահ Ռ. Քոչարյանն իր ելույթի սկզբում ասաց, որ այդ իրադարձությունը մեծ տոնախմբությամբ կնշվեր, եթե չկատարվեին հոկտեմբերի 27-ի ողբերգական դեպքերը եւ մեզ հետ լինեին Վազգեն Սարգսյանն ու Կարեն Դեմիրճյանը:

- Բայց կյանքը շարունակվում է եւ համոզված եմ, որ բոլոր ծրագրերը կիրականացնենք համախմբվածությամբ եւ կառուցողական աշխատանքով, մասնավորապես ասաց Ռ. Քոչարյանը, միայն միմյանց նկատմամբ բարյացակամ վերաբերմունքով, հանդուրժողականությամբ, համատեղ ուժերով պետք է հաղթահարենք բոլոր դժվարությունները:

Խոսելով ծրագրի ընդգրկման ծավալների, շինարարության բարձր որակի մասին, հանրապետության նախագահը երախտագիտություն հայտնեց Ամերիկյան կարմիր խաչի ղեկավարությանը, տիկին Գեյլ Հովարդին, Լինսի հիմնադրամին, մեծ բարերար Քըրք Քըրքորյանին, շինարարներին, որոնց շնորհիվ հնարավոր եղավ իրականացնել այս ծրագիրը: Ռ. Քոչարյանը, խոսելով Լինսի հիմնադրամի միջոցով իրականացվելիք եւս 15 մլն դոլարի ծրագրի մասին, համոզմունք հայտնեց, որ նմանօրինակ ծրագրերը շարունակություն կունենան մինչեւ աղետի գոտու վերականգնման ավարտը:

Նախագահ Ռ. Քոչարյանը եւ նրան ուղեկցող անձինք եղան կառուցված բնակարաններում: Այնուհետեւ նրանք մասնակցեցին Գյուղփոխօգնություն բանկի Վանաձորի մասնաճյուղի բացմանը:

Վանաձորյան այցի վերջում Ռ. Քոչարյանը եւ նրան ուղեկցող պաշտոնյաները եղան «Պրոմեթեւս-քիմպրոմ» ԲԲԸ-ում, հանդիպեցին ընկերության ղեկավարների հետ, ծանոթացան քիմիական համալիրի վերականգնման հիմնահարցերին:

Նախագահն այցելեց քիմգործարանի սուսակի արտադրամաս, որը համեմատաբար բարվոք վիճակում է, եւ ըստ Վանաձորի քիմիական համալիրի գլխավոր տնօրեն Վարդան Վարդանյանի կաշխատի եկող տարվա մարտի 30-ից:

Ռ. Քոչարյանն ու նրան ուղեկցող անձինք Վանաձորից մեկնեցին Գյումրի, ուր շահագործման հանձնվեցին Ամերիկյան կարմիր խաչի կառուցած 8 բնակելի շենքեր:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ,
Վանաձոր

Գյումրիում 128 ընտանիքներ բնակարան ստացան

Վանաձորից հետո ժամանելով Գյումրի, ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը եւ նրա ուղեկիցները մասնակցեցին Լինսի հիմնադրամի ֆինանսավորմամբ, Ամերիկյան կարմիր խաչի շինարարական ծրագրով «Անի» թաղամասում կառուցված 8 շենքերի հանձնման արարողությանը: Ամերիկյան կարմիր խաչի հայաստանյան ներկայացուցչության ղեկավար Գեյլ Հովարդը, ողջունելով հավաքվածներին, մասնավորապես նշեց, որ անցյալ տարվա հոկտեմբերի 31-ին սկսված այս շինարարությունը, որի իրականացմանը մեծապես աջակցել են Հայաստանի կառավարությունն ու Շիրակի մարզպետարանը, նաեւ թույլ է տվել Հայաստանում աշխատանքով ապահովել մոտ 1000 մարդու: Հանրապետության նախագահն իր ելույթում ընդգծեց, որ այս շենքերի հանձնումն աղետի գոտու վերականգնման ընդհանուր ծրագրի մի մասնիկն է եւ շատ թանկ է նաեւ անձամբ իր համար: Սրտագին շնորհակալություն հայտնելով ֆինանսավորողներին ու բոլոր իրականացնողներին, նա վստահեցրեց, որ վերականգնման ամբողջ ծրագիրը մինչեւ վերջ ճշտությամբ կկատարվի: Ընթերցվեցին Լինսի հիմնադրամի եւ Ամերիկյան կարմիր խաչի ղեկավարների շնորհավորական ուղերձները, որոնցում հավաստվում էր համատեղ շինարարական ծրագրի շարունակման վճռականություն:

Հանձնված շենքերում կբնակեցվեն գյումրեցի 128 անօթեւան ընտանիքներ: Օրհնության խոսք ասաց Շիրակի հոգեւոր թեմի առաջնորդ Փառեն ծայրագույն վարդապետ Ավետիսյանը:

Խորհրդանշական կարմիր ժապավենը կտրելուց հետո նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը եւ մյուս պաշտոնական անձինք շրջեցին հանձնված շենքերի բնակարաններով՝ իրենց գոհունակությունն արտահայտելով դրանց բարձր որակի համար:

Շիրակի մարզպետարան կատարած կարճ այցելությունից հետո բարձրաստիճան հյուրերը վերադարձան Երեւան:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ,
Գյումրի

ՎԱՐԿԵՐ

ԱՄՀ-ի պատվիրակությունն այսօր կժամանի Հայաստան

Նոր վարչապետ՝ նոր երաշխիքներ

Այսօր Միջազգային արժութային հիմնադրամի պատվիրակությունը կժամանի Հայաստան՝ քննարկումներ ծավալելու Հայաստանի կառավարության եւ վարչապետի հետ, «Ազգին» հայտնեցին ԱՄՀ-ի գրասենյակից: Համաշխարհային բանկի գրասենյակից հավելեցին, որ շաբաթավերջին նրանց կմիանա ՀԲ ներկայացուցիչը: Քննարկումների կիզակետում ներկա տնտեսական իրավիճակն է: Դեկտեմբերին ակնկալվող վարկերը տրամադրելուց առաջ ԱՄՀ-ը եւ ՀԲ-ն նոր երաշխիքներ են ստանում նոր վարչապետից: Իրազեկ աղբյուրները պնդում են, որ ԱՄՀ-ը եւ ՀԲ-ն տարակարծություններ ունեն նախկինում ձեռք բերված պայմանավորվածությունների կատարման ընթացքի վերաբերյալ: Այսպես՝ ՀԲ-ն առարկություն ունի 2000 թ. պետբյուջեում կրթության ոլորտին հատկացված գումարների առումով, քանզի ՀԲ-ն կրթական բարեփոխմանը գումար է տրամադրել եւ ակնկալում է համապատասխան վերաբերմունք կրթական ոլորտի հանդեպ պետության կողմից: Բացասական է նաեւ էներգետիկայի ոլորտում տիրող իրավիճակի գնահատականը: Որոշ դրական տեղաշարժից հետո էլեկտրաէներգիայի ստացման համար վճարների հավաքագրումը վերստին դանդաղել է, վերաձեւակերպված չեն էներգետիկ համակարգի պարտքերը, բաշխիչ ցանցերի սեփականաշնորհումն անընդմեջ ձգձգվում է, ժամանակացույցը՝ վերանայվում: Արամ Սարգսյանը հանդիպելով ՀԲ եւ ԱՄՀ-ի հայաստանյան ներկայացուցիչների հետ՝ հայտարարել է, թե Վազգեն Սարգսյանի ստորագրած բոլոր պարտավորությունների պատասխանատվությունն ինքը միարժեք ստանձնում է, սակայն այս հայտարարությունը դեռեւս բավական չէ եւ այն հիշեցնում է հավուր պատշաճի տրված դեկլարատիվ գնահատական: Միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունները սպասում են գործնական քայլերի:

Էներգետիկ ոլորտը մնում է մեր եւ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հարաբերությունների աքիլլեսյան գարշապարը: Որոշ աղբյուրներից «Ազգը» տեղեկացավ, որ էներգետիկայի նախարար Դավիթ Զադոյանը որոշում է ընդունել նոյեմբերի 29-ին մեր բաշխիչ ցանցերի սեփականատեր դառնալու 15 հավակնորդ կազմակերպություններին վերջնապես ուղարկել մասնավորեցման առաջարկների փաթեթը: Բայց որոշ կասկածներ կան, թե այդ 15 հավակնորդներից վերջում կարող է մնալ միայն ռուսական կողմը: Այս աղբյուրները հնարավոր նման կողմնորոշումը համարեցին քաղաքական լուծում եւ ոչ թե տնտեսական, որի արդյունքում Հայաստանի տնտեսական շահերը կտուժեն: Ռուսաստանում HFJ-T°C-ի եւ «Գազպրոմի» հարաբերություններն իսկ բավական են հասկանալու, որ այս փուլում նրանցից դժվար է ակնկալել լուրջ ներդրումներ մեր քայքայված էներգետիկ համակարգում:

Ն. Գ.

ԱԺ-ում 17:00 ռումբ չպայթեց, բայց պայթուցիկ փաթեթ հայտնաբերվեց

Սկիզբը էջ 1

Երբ մենք ներկա պատգամավորներից եւ ԱԺ դահլիճ շտապող Աղասի Արշակյանից փորձեցինք ճշտել, թե արդյոք նրանց կարծիքով պայթուցիկ այս փաթեթը նախագահի եւ վարչապետի փոխզիջման արդյունքում ձեւավորված կառավարությունից եւ ընդհանրապես հոկտեմբերի 27-ին վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի եւ ԱԺ նախագահ Կարեն Դեմիրճյանի, ինչպես նաեւ մյուս վեց պաշտոնյաների սպանության արդյունքներից դժգոհ ուժերի ձեռքի գործը չէ", ոչ ոք չշտապեց տաք-տաք գնահատական տալ, իսկ Արմեն Ռուստամյանն ասաց. «Այո, ԱԺ-ն փորձում են պահել տագնապի մթնոլորտում: Երբ որեւէ փոխզիջում է ձեռք բերվում, ապա դա բնավ չի նշանակում, թե բոլոր կողմերը բավարարված են: Բայց ես չեմ կարող ասել, որ դա հենց այդ մարդկանց ձեռքի գործն է»:

Հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչությունն ավարտված չէ

ԱԺ-ում երեկ հայտնաբերված պայթուցիկ սարքը հստակ վկայում է. ա) հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչությունն իրականացրած անձերի շրջանակը բնավ չի սահմանափակվում արդեն ձերբակալված Նաիրի Հունանյանի հինգ անդամից բաղկացած հանցախմբով, նրանց հարող անձանցով եւ կալանավորված պատգամավոր Մուշեղ Մովսիսյանով: Ազատության մեջ գտնվող ուժերը շարունակում են իրենց ծրագիրը, որը կարելի է ենթադրել՝ հոկտեմբերի 27-ին անավարտ մնաց: Պետք է փնտրել եւ ըստ կարելվույն արագ բացահայտել քաղաքական այդ ուժերի շրջանակը, քանզի կասկածի ենթակա չէ, որ նրանք այլեւս կանգ չեն առնի ոչնչի առջեւ: Քաղաքական ուժերի դասավորությունը հոկտեմբերի 27-ից հետո արտաքուստ չփոխվեց, գուցե ոմանց համբերությունը սպառվո՞ւմ է: բ) Ռումբի հայտնաբերման գործողությունները ղեկավարող ՆԳ փոխնախարար Հովհ. Վարյանը հայտարարել է, որ այսուհետ շենք մուտք գործող պատգամավորները եւս կենթարկվեն անձնական խուզարկության: Կարծում ենք, դա կարելի էր կատարել ավելի վաղուց, հոկտեմբերի 27-ից անմիջապես հետո, որովհետեւ այն ժամանակ իսկ պարզ էր, որ Նաիրի Հունանյանի հանցախումբը չէր կարող գործել՝ առանց ԱԺ-ում ոչ թե մեկ, այլ մի շարք հանցակից պատգամավորներ կամ խորհրդարանում աշխատողներ ունենալու, այսպես ասած՝ առանց թիկունքի: գ) Հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչության ծրագրողները նոյեմբերի 15-ին զգուշացրին հանրապետության ողջ իշխանությանը, որ իրենց դասավորությունը իրենց չի բավարարում: Հետեւաբար չպայթող պայթուցիկ փաթեթի տեղադրումից հետո կարող են անցնել ավելի լուրջ քայլերի: Իշխանության բոլոր կառույցներում պետք է խստագույն հսկողություն սահմանվի: Այս պայթուցիկ փաթեթը վնաս չէր կարող պատճառել, բացի ձայնային աղմուկից եւ ծխի շղարշից: Սակայն պետք չէ շտապել խուլիգանություն որակել նման քայլը, ինչը փորձում էին երեկ անել ՆԳ բարձրաստիճան պաշտոնյաները:

Երեկ «Հանրապետություն» նախկին միավորման 8 կուսակցությունները հայտարարություն են հրապարակել արցախյան հարցի վերաբերյալ. «Հայաստանն այլեւս կայունության եւ անվտանգության գործոն չէ տարածաշրջանում»: Քաղաքական որոշ ուժեր եւ դեմքեր շատ չե՞ն ոգեւորում՝ ամրագրելու այս իրողությունը, եւ ովքե՞ր են շահագրգռված Հայաստանն անկայունության կենտրոն դառնալու հանգամանքով:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010 Հանրապետության 47
ֆաքս 529353 AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԸՆԹԱՑԻԿ

ԿՐԿԻՆ ՆՈՐ ՓՈՒԼ

Իններորդ կառավարությունը սկսում է իր գործունեությունը

13 ամսաթիվը կայունացրե՞ց նախագահի եւ վարչապետի շրջապատը

ԱԺ շենքում տեղադրված ռումբի առաջին ահազանգը հակառակն է պնդում

Արամ Սարգսյանը Հայաստանի 9-րդ վարչապետն է, ի տարբերություն նախորդների, նրա ներկայացրած կառավարության կազմը հանրապետության նախագահը դժվարությամբ հաստատեց: Նոյեմբերի 13-ը Հայաստանի ներքաղաքական կյանքում, սնոտի նախապաշարմունքներով, կայունության գործոն դարձավ, քանզի նախորդ օրերի գերլարված վարչապետ-նախագահ հարաբերությունները լիցքաթափվեցին, բայց նոր կառավարության առաջին երկուշաբթին իսկ նշանավորվեց խորհրդարանի շենքում տեղադրված պայթուցիկ սարքի ահազանգով, որն ապացուցեց, որ հաստատված կայունությունը խիստ փուխր է:

Նոյեմբերի 13-ին նախագահը ստորագրեց Արամ Սարգսյանի առաջարկած կառավարության փոխզիջումային տարբերակը: Արտաքուստ ուժային նախարարների հաստատված կազմը փաստում է, որ նախագահն իր խոսքից ետ չի կանգնել: Արամ Սարգսյանի հետ ունեցած հակասությունների գրեթե ողջ ընթացքում Ռոբերտ Քոչարյանը պնդում էր, որ ներքին գործերի, ազգային անվտանգության նախարարներ պետք է նշանակվեն այդ կառույցներում աշխատող մասնագետներ եւ ոչ թե ակնհայտ քաղաքական կողմնորոշում ունեցող գործիչներ: Այսուհետ Հայաստանի ներքին գործերը կղեկավարի Հայկ Հարությունյանը, որը երկար տարիներ տարբեր ղեկավար պաշտոններ է զբաղեցրել ներքին գործոց համակարգում: Ազգային անվտանգության նախարարն է Կառլոս Պետրոսյանը, որը եւս ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության համակարգերի երկարամյա աշխատողներից է: Պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանը պահպանեց իր պաշտոնը: Ըստ իրազեկ աղբյուրների, շուտով կփոխվի նաեւ հանրապետության գլխավոր դատախազը: Աղվան Հովսեփյանի պաշտոնը հավանաբար կզբաղեցնի Արարատի մարզային դատախազը Բորիս Նազարյանը: Վազգեն Սարգսյանի կառավարության կազմում կատարվեց եւս մեկ փոփոխություն. առեւտրի եւ արդյունաբերության նախարար է դարձել վարչապետ Արմեն Դարբինյանի կողմից պաշտոնանկված նույն նախարարության փոխնախարար Կարեն Ճշմարիտյանը: Լուծարված է նաեւ օպերատիվ հարցերի նախարարությունը, որը գլխավորում էր հանգուցյալ Լեոնարդ Պետրոսյանը: Ըստ որոշ պնդումների, այդ պաշտոնին հավակնում էր Անդրանիկ Քոչարյանը, սակայն նախագահի եւ վարչապետի փոխզիջման արդյունքում այդ նախարարությունը լուծարվել է «ոչ ինձ, ոչ քեզ» սկզբունքով:

Կառլոս Պետրոսյան

Կարեն Ճշմարիտյան

Հայկ Հարությունյան

Հայաստանն ապակենտրոն ղեկավարման պետություն

Փաստացի Արամ Սարգսյանի եւ նրան սատարող ուժերի ու նախագահի միջեւ ոչ-ոքի հաստատվեց: Ոչ-ոքին նշանակում է, որ զարգացումները առջեւում են: Ինչպես պատկերավոր բնորոշեց ԱԺՄ նախագահ Վազգեն Մանուկյանը, հանգուցալուծումը հիշեցնում է կարկատան, որ դրվեց Հայաստանի ծվատված կայունության պաստառի վրա, իսկ կարկատանները հակում ունեն քանդվելու եւ դարձյալ երեւան բերելու պետական պաստառի թշվառությունը: Ոչ-ոքիից երբեք բոլորը գոհ չեն լինում: Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ անձամբ ներկայացրեց ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության բարձրագույն սպայակազմին, աշխատակիցներին նորանշանակ նախարարներին: Նախագահի շեշտադրումներն իսկ վկայեցին, որ նա իրատես է եւ կառավարության այս կազմը չի համարում իր հաղթանակը: ՆԳ նախարարությունում, ինչպես ամրագրված է նախագահի մամլո գրասենյակի հաղորդագրության մեջ. «Ռոբերտ Քոչարյանը շեշտեց, որ համակարգը պետք է ծառայի միմիայն պետությանը եւ պետական շահերին»: ԱԱ աշխատակազմի առջեւ նախագահը կարեւորել է ոլորտի օրենսդրական դաշտի կարգավորումը եւ առաջարկել համակարգի գործունեությունն ավելի բաց դարձնել: Միաժամանակ, անդրադառնալով հոկտեմբերի 27-ի ողբերգական դեպքերին, Քոչարյանն ընդգծել է. «Այսօր դեռ վաղ է կատարվածի շուրջ գնահատականը տալ: Միայն քննության ավարտից հետո, երբ պարզ կլինի կատարվածի ամբողջական պատկերը, հնարավոր կլինի օբյեկտիվ գնահատական տալ իրավապահ մարմինների գործունեությանը»:

Ռոբերտ Քոչարյանն այս կերպ փորձում էր բացատրել ուժային նախարարություններում փոփոխությունների անհրաժեշտությունը, բայց եւ միաժամանակ չկորցնել իր հենարաններին, ինչպես Սերժ Սարգսյանին: Նախագահի գրասենյակի հաղորդագրությունը հավաստում է, որ ԱԱ նախկին նախարար Սերժ Սարգսյանի աշխատանքն արժանի է բարձր գնահատականի. «Նա ղեկավարել է Հայաստանի բոլոր ուժային կառույցները մեր երկրի համար թերեւս ամենաբարդ եւ դժվարին ժամանակաշրջանում: Նախկին նախարարի հարուստ փորձն ու ներուժն այսուհետ եւս կծառայեն մեր երկրին»: Իրազեկ աղբյուրները պնդում են, որ Սերժ Սարգսյանը կզբաղեցնի պետական մի պաշտոն, որը Հայաստանում ցայսօր ստվերում էր: Անվտանգության խորհրդի քարտուղարի կամ համակարգողի: Այլ պետություններում ԱԽ-ն կարեւորագույն օղակներից է, որի ղեկավարը հանրապետության ամենաազդեցիկ դեմքերից է, սակայն Հայաստանում առ այսօր ԱԽ-ի քարտուղարի պաշտոնակատար էր Ռոբերտ Քոչարյանի աշխատակազմի ղեկավար Ալեքսան Հարությունյանը, որի գործունեությունը հրապարակային-քաղաքական դժվար է համարել, եւ ընդհանրապես ԱԽ-ի նիստերի մասին միշտ խոսվել է հպանցիկ: Կարծում ենք, որ Սերժ Սարգսյանն այս պաշտոնում նշանակվելուց հետո կփորձի աշխուժացնել ԱԽ-ն եւ ինչ-որ առումով հավասարակշռություն ստեղծել Հայաստանի ապակենտրոն ղեկավարման դաշտում:

Հասարակության համար ճգնաժամը փոթորիկ էր մի բաժակ ջրում

Քաղաքական վերլուծաբանները տենդագին կանխատեսումներ են կատարում հետագա զարգացումների վերաբերյալ, բայց չանտեսենք մի հանգամանք: Հայաստանում նոյեմբերի 3-13-ն ընկած ժամանակահատվածում ժողովուրդը գրեթե անմասն էր կատարվող իրադարձություններից: Իշխանության եւ հասարակության օտարումը վտանգավոր սահմանագծի է հասել: Եվ վարչապետի ու նախագահի միջեւ ծագած ներքաղաքական ճգնաժամը ժողովրդի էական մի հատվածի կողմից գնահատվում էր իբրեւ «փոթորիկ մի բաժակ ջրում»: Գրեթե բոլորը համոզված էին, որ իշխանությունն ինքն իր մեջ կպայմանավորվի: Եթե իշխանության եւ հասարակության միջեւ այս խզումը շարունակվի, ապա ստիպված կլինենք արձանագրել, որ գոյություն ունի երկու Հայաստան՝ պետական իշխանավորների, որոնք բավական սակավաթիվ են եւ հասարակ մահկանացուների, որոնք առայժմ շարունակում են մնալ շուրջ 2 մլն:

Իններորդ կառավարության առջեւ այս պահին տնտեսական խնդիրներն են ծառանում՝ 2000 թ. պետբյուջեն եւ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ պայմանավորվածությունները, ցուրտ ձմռան նախապատրաստվելը, սակայն ամենակարեւոր խնդիրը հասարակության հետ փոխըմբռնման հանգելն է: Այլապես իշխանության ներսում հարաբերությունները կշարունակվեն կարգավորվել ավտոմատներով կամ պայթուցիկ սարքերով, իսկ ժողովուրդը չի միջամտի, ընդհակառակը՝ կհաշտվի եւ միակ ընդունելի տարբերակը կհամարի հեղաշրջումը, հեղափոխությունը, կամ հեռանալ:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Ողջախոհության հաղթանա՞կ, թե՞ խաղաղություն՝ փոթորկից առաջ

Նոյեմբերի 13-ի շաբաթ օրը վերջապես հրապարակվեց ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հրամանագիրը նոր կառավարության կառուցվածքը եւ կազմը հաստատելու մասին: Կառուցվածքում կատարվել է մեկ, կազմում՝ 3 փոփոխություն: Արտաքուստ ամեն ինչ քաղաքական-սահմանադրական հարթության մեջ է՝ նոր վարչապետի, նրան սատարող խորհրդարանական մեծամասնության 10-օրյա բանակցություններից հետո հանգուցալուծումը գտնվեց: Նույն շաբաթ երեկոյան «Հայլուր» հեռուստածրագրում ԱԺ «Միասնություն» խմբակցության ղեկավար Անդրանիկ Մարգարյանը, նաեւ այլք, փորձում էին հասարակությանը համոզել, թե նոր կառավարության ձեւավորման հարցում կողմերի տարաձայնությունները «բնական» էին, բանավեճը «ոչ թե անձերի, այլ սկզբունքների շուրջն էր», այսինքն՝ պետության բարձրագույն պաշտոնատարների լարված հարաբերությունների մասին մինչեւ այժմ տարածված խոսակցությունները, իբր, անհիմն էին՝ «նախագահի, վարչապետի, ԱԺ-ի միջեւ որեւէ խնդիր չկա», «նախագահին ոչ ոք հրաժարականի պահանջ չի ներկայացրել»: Մի խոսքով, գրեթե հովվերգական պատկեր: Քիչ է մնում ավելացնեն, որ դեռ շնորհակալ պիտի լինենք այդ ակնհայտ անդրկուլիսային, պայքարն ընդամենը 10 հոգեմաշ օրվա ընթացքում ավարտելու համար, քանզի, ըստ պրն Մարգարյանի, բանակցությունները կարող էին տեւել նաեւ... 19 օր (սահմանադրորեն թույլատրելի ժամկետը 20 օր է):

Ուրախ պիտի լինեի հավատալ խորհրդարանական մեծամասնության ղեկավարի հանգստացուցիչ հորդորներին, եթե նա անկեղծ լիներ մինչեւ վերջ եւ չհակասեր... ինքն իրեն: Նույն ելույթում պրն Մարգարյանն ուղղակի «լեզվից թռցրեց», թե կայացած համաձայնությամբ «կանխվեց ռեւանշիստական ուժերի, իրենց քաղաքական ռեսուրսն սպառած առանձին անհատների» նկրտումը՝ «մեր հաշվին» վերադառնալու քաղաքական ասպարեզ: Սա այլ բան չէր, եթե ոչ ուղղակի խոստովանություն, որ այդ նկրտումը կար (եւ հազիվ թե շուտափույթ հանդարտվի), իսկ դրա կրողներն առնվազն նոր վարչապետի վրա ազդելու զորեղ լծակներ ունեին, եթե փորձում էին կառչել նրա կառավարություն թափանցելու հնարավորությունից կամ հույս ունեին վարչապետ-նախագահ բախում հրահրելով «օգուտ քաղել»: Բացի այդ, պրն Մարգարյանը միտումնավոր շրջանցեց այն իրողությունը, որ նախագահն իսկապես առնվազն երկու անգամ սպառնացել էր հրաժարականով՝ ի պատասխան կառավարության կազմում իր համար միանգամայն անընդունելի կադրեր ընդգրկելու ջանքերի: Այո, նախագահին «ոչ ոք հրաժարականի պահանջ չէր ներկայացրել», բայց երբ նրան դնում են այնպիսի վիճակի մեջ, որ ինքն է առաջ քաշում այդ ծայրահեղ անցանկալի փաստարկը, էլ դրա «նորմալը» ո՞րն է: Ի՞նչ «սկզբունքների» մասին կարող է խոսք լինել, երբ հարցը կոնկրետ անձերի նշանակումներին է վերաբերում: Ինչո՞ւ փափուկ բարձ դնել ժողովրդի գլխի տակ, ինչո՞ւ ենթադրել, թե նա այնքան միամիտ է, որ չի նկատի այս «պահմտոցին»:

Հոկտեմբերի 27-ից հետո հանրապետությունում ստեղծված ճգնաժամը հաղթահարել կարելի է միմիայն ողջ հասարակության համախմբմամբ, իսկ դրա գլխավոր նախապայմանը ժողովրդի հետ շիտակ խոսակցությունն է: Բայց դրանից զարմանալիորեն խուսափում են թե՛ նախագահը, թե՛ վարչապետը, թե՛ ԱԺ ղեկավարությունը: Անթույլատրելի է, որ նախագահը մինչեւ այժմ հանդես չի եկել կատարվածի իր գնահատականով եւ ժողովրդին չի ասել, թե ի՞նչն էր իրեն դրդում սպառնալ հրաժարականով: Երկրի բոլոր բարձրագույն պաշտոնատարների այս ձգտումը՝ իրենց «խաղը» տանել ժողովրդից գաղտնի, ոչ միայն վիրավորական է, այլեւ անխաբ վկայությունը, որ նրանք վստահ չեն ժողովրդի աջակցությանը: Այս իրավիճակը վկայում է նաեւ այլ բան՝ երկրի ղեկավարությունը շարունակում է քաղաքական գործընթացներից ժողովրդին «դուրս թողնելու», նրան քաղաքականության գործոն չհամարելու գիծը, իսկ դա ոչ մեկին ոչ մի լավ բան խոստանալ չի կարող:

Դառնալով կոնկրետ իրողություններին, պետք է նկատեմ, որ փոխհամաձայնությունն ակնհայտորեն ձեռք է բերվել նախագահի համար լուրջ կորուստներով: Կառավարությունից դուրս մնաց նրա վստահությունն անվերապահորեն վայելող Սերժ Սարգսյանը, հավանաբար, նախագահն ստիպված կլինի պաշտոնանկ անել նաեւ գլխավոր դատախազ Աղվան Հովսեփյանին: Կառավարության կազմում մնացին պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանը եւ արտադրական ենթակառուցվածքների նախարար Վահան Շիրխանյանը, որոնք հազիվ թե վայելում են Ռոբերտ Քոչարյանի վստահությունը: Միակ իրական զիջումը, որ արվել է նախագահին, Անդրանիկ Քոչարյանին կառավարության կազմից դուրս թողնելն է: Ստեղծված իրավիճակում այսքան լայն զիջումների գնալը, անշուշտ, վկայում է նախագահի շրջահայեցության մասին՝ նա հասկացավ, որ չի կարելի, առավել շիկացնել առանց այն էլ պարզ իրավիճակը: Այս գնով ձեռք բերվեց պետության կայունության համար չափազանց կարեւոր խաղաղությունը իշխանության բարձրագույն ոլորտներում: Ամբողջ հարցն այն է, թե որքա՞ն տեւական կլինի այդ խաղաղությունը: Վարչապետ Արամ Սարգսյանը, որն ակնհայտորեն գտնվում էր իրեն սատարող ուժերի ու առանձին գործիչների ուժեղ ճնշման տակ (այլապես հազիվ թե այդքան սուր առճակատման գնար նախագահի հետ) կգիտակցի՞, որ անկախ նրանից, թե իր բարձր նշանակմամբ ինքն ում է պարտական՝ իրավունք չունի պաշտոնն օգտագործել այդ «պարտքը հատուցելու» համար: Նման «հատուցում» կարող է դիտվել նաեւ նախագահին պաշտոնանկ անելու ներքին դիտավորությունը, որն ամենեւին չէին թաքցնում դեռ հոկտեմբերի 27 լույս 28-ի գիշերը պաշտպանության նախարարությունում հրավիրված խիստ կասկածելի «խորհրդակցության» մասնակիցներից ոչ քչերը: Մասնավորապես, Անդրանիկ Մարգարյանից փոխ առած բառերով, «իրենց քաղաքական ռեսուրսն սպառած եւ ռեւանշիստական ձգտումներով առաջնորդվող» նախկին «երեւելիները», ի դեմս Դավիթ Շահնազարյանի եւ «ընկերության»:

Եթե նոր վարչապետն ու կառավարությունը տուրք տան նախագահի դեմ պայքարը շարունակելու գայթակղությանը, ներկայումս ձեռք բերված փխրուն զինադադարը շատ արագ կվերափոխվի նոր փոթորկի: Բանը նախագահի անձը չէ, որին ոմանք հակված են դիտելու իբրեւ տարին մեկ հերթականությամբ փոխվելու ենթակա կոլխոզի բրիգադիր: Այդ մոլուցքը հղի է երկրի համար լուրջ վտանգներով, ընդ որում՝ դրսի միջամտությունների հնարավորությամբ:

ՍԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

«Հայռուսգազարդը» ոչ թե վերջնագիր է հայտնում, այլ ահազանգում է

Ձմռան նախաշեմին գազամատակարարման կրկին ու կրկին վերածնվող խնդիրները

«Եթե այսպես շարունակվի, գազի մուտքը Հայաստան կարող է եւ ընդհատվել: Գազահամակարգը երկար չի գոյատեւի նման պայմաններում», այս ահազանգող խոսքերը լսեցինք «Հայռուսգազարդ» ՓԲԸ տնօրեն Ռոլանդ Ադոնցից, որը շաբաթ օրն ասուլիսի էր հրավիրել լրագրողներին: Ասուլիս անցկացնելու նպատակն ավելի քան հասկանալի էր. հասարակայնության եւ իշխանությունների ուշադրությունն ի վերջո ուղղել գազամատակարարման խնդիրներին, որոնք անլուծելիությունից լճանալով մի օր էլ կարող են բոլորիս կանգնեցնել փաստի առաջ: «Գազամատակարարումից կուտակված պարտքերը պիտի վճարվեն, այլապես մենք պատասխանատու չենք հետեւանքների համար», շարունակում է տնօրենը: Ներկայումս համակարգը վնասով է աշխատում՝ գազն, ըստ էության, պարտքով տրամադրելով ձեռնարկություններին, «կողոպտվելով» գազիֆիկացված բնակավայրերի բնակչությունից, խրված է պարտքերի մեջ:

Գազամատակարարումից օգտվող գործարանները՝ գազի հսկայական պաշարներ ստանալով, «Հայռուսգազարդին» հայտարարում են, թե մինչեւ իրենց արտադրանքը չիրացնեն, ի վիճակի չեն լինելու ծածկել պարտքը: Եվ ընկերությունը կրում է օրավուր մեծացող սեփական պարտքերի ներքո, քանզի հայտնի է, որ Հայաստանը բնական վառելիքի պաշարներ չունի, եւ գազը տարանցմամբ ու բարձր արժողությամբ ներկրվում է Ռուսաստանի միջոցով, ավելի ճշգրիտ՝ Ռեմ Վյախիրեւի գլխավորած հանրահայտ «Գազպրոմ» եւ ռուս-ամերիկյան «Իտերա» կազմակերպությունների միջոցով: Քանի որ «Հայռուսգազարդի» հանդեպ ներքին պարտքը չի փակվում, ավելանում է նաեւ ընկերության արտաքին պարտքը: Տնօրենը շարունակում է թվարկել. «Երեւանի ՋԷԿ-ը մեզ պարտք է 1 մլրդ 700 մլն դրամ, «Նաիրիտի» միայն վերջին մի քանի ամիսների պարտքը կազմում է 765 մլն դրամ...»: Ի դեպ, «Նաիրիտը», իր հասցրած վնասից դատելով, հայրենական ձեռնարկությունների թվում ընդհանրապես բացառիկ տեղ է գրավում. ոչ շահութաբեր այս կառույցի օրական գազամատակարարումն արդեն իսկ արժե 23 հազար դոլար:

«Հայռուսգազարդը», որ գործում է ս. թ. հուլիսի 1-ից, հայտնվել է ծանր պայմաններում: Նախկին Խորհրդային Միության ամենագազիֆիկացված երկրներից մեկը համարվող Հայաստանը կիսաքանդ տնտեսությանն ուղեկցող շուկայական հարաբերությունների հետեւանքով առանց այդ էլ կորցրել էր բաժանորդների գերակշռող մասը, էլ չխոսենք պատերազմի, շրջափակման եւ անընդմեջ պայթեցվող գազամուղների օրհասական ժամանակներից... Դժվարությամբ «վերականգնանալով» Հայաստանի գազահամակարգն ի վերջո կարողացավ ապահովել նվազագույնը՝ ձեռնարկությունների ու հանրապետության որոշ բնակավայրերի գազիֆիկացումը: Այսօր հեղուկ գազը մուտք է գործում 251 բնակավայր (քաղաքներ ու գյուղեր), իսկ նախկինում դրանց թիվը կազմել է 389, նույն կերպ՝ անցյալում 485 հազարի հասնող բաժանորդների թիվն այսօր նվազել է մինչեւ 85 հազար: Երեւանում գազիֆիկացվում են գլխավորապես Նորքի զանգվածներն ու Հարավարեւմտյան թաղամասը:

Սակայն բաժանորդների այդ քանակից էլ «Հայռուսգազարդը» չի կարողանում լիակատար փոխհատուցում ստանալ: Այդ իսկ պատճառով, չնայած կազմակերպության մշակած ծրագրերին՝ հանրապետությունում լիակատար գազամատակարարման վերականգնումն ապահովող, այս մասին խոսելը թերեւս վաղ է: Թեպետ, պրն Ադոնցի հավաստմամբ, ծրագրի վերաբերյալ արդեն տեղեկացված են բոլոր մարզպետները, իսկ իրագործման առաջին փուլը միայն կարժենա 7,5 մլրդ դրամ... Ինչեւէ, առայժմ բնակարանների ջեռուցման նպատակով տրված գազի փոխարեն «գազատերերը» լիովին չեն վճարել: Վերջիններս էլ նախազգուշական միջոցներ են ձեռք առնում՝ փորձելով կիրառության մտցնել կանխիկ վճարման համակարգը, փոփոխել եւ ավելի արդյունավետ ու շահութաբեր դարձնել ողջ գազամատակարարման համակարգը: Օրինակ, ըստ պրն Ադոնցի, համաշխարհային փորձն ապացուցում է, որ, հատկապես մեր երկրի եւ անվճարունակ բնակչության համար ձեռնտու չէ կենտրոնացված ջեռուցման կայանների գործարկումը, գերադասելի է, որ ամեն մի շենք կամ շենքերի փոքր խմբաքանակ ունենա անհատական կաթսայատուն: Այս դեպքում համակարգում քաոս չի ստեղծվի, վճարումներից «խուսանավումներն» էլ նվազ թիվ կկազմեն:

Կենտրոնացված գազամատակարարումն անխուսափելիորեն պայմաններ է ստեղծում, որ ջեռուցման ծախսը եռակի գերազանցի վճարը: Գաղտնիք չէ, որ ջեռուցման ջուրն օգտագործվում է նաեւ որպես պարզապես տաք ջուր, որի «առկայությունը» քաղաքի գազիֆիկացված ծայրամասեր է բերում երջանիկ գազաբաժանորդների ազգականներին ու մտերիմներին: Կենցաղային հոգսերին տրամադրված ջրի անընդմեջ ու մեծածավալ ծախսի հետ անհաշտ կորչում է եւ էներգիան, քանի որ բնակչությունից հետո գանձվում է միայն ջեռուցման նպատակով գործածված գազի վճարը: Բնականաբար, յուրաքանչյուր ձմռան նախաշեմին գազամատակարար կառույցները սարսափով սպասում են, թե ում են հասցնելու այսպիսի գերծախսերը: Ամենաէժան էներգակիրը համարվող գազը, որի համար հայերս օտարներին չափազանց բարձր գին ենք վճարում, մեր աչքին, միաժամանակ, ավելի քան էժան ու անսպառ է երեւում:

Պրն Ադոնցը հայտնեց մի շարք փաստեր, երբ բնակիչները, օրինակ, անօրինական միակցման եղանակով գազ են գողանում մայրուղուց, այլեւայլ «հնարքների» դիմում: Իսկ ամենամտահոգիչը, տնօրենի կարծիքով, գազի լիցքավորման կետերն են, որոնց կարելի է հանդիպել փողոցում, ամեն քայլափոխի: Անհատ ձեռներեցների գործարկած այդ կետերում, ըստ պրն Ադոնցի, անվտանգության կանոնների ապահովումն անգամ էլ առաջին տեղում չէ: Նախ եւ առաջ այն պատճառով, որ հեղուկ գազով լիցքավորվող բալոնները մաշվելու դեպքում կարող են պայթյունի պատճառ դառնալ եւ պիտի փորձարկվեն ու, անհրաժեշտության դեպքում, փոխարինվեն յուրաքանչյուր 5 տարին մեկ, ինչն այսօրվա պայմաններում անհնար է: Տեխնիկական պատճառներից ելնելով՝ գազալցման այդ բալոններն արդեն տարիներ շարունակ չեն ներկրվում Հայաստան:

Հանրապետության գազահամակարգից անբաժան խնդիրների փոքր մասը միայն արձանագրեցինք: Սակայն այսքանն էլ արդեն ենթադրում է, որ տնտեսության այդ ոլորտի մասին չպիտի խոսվի լոկ ձմռան նախաշեմին...

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

«Արարատից այն կողմ մենք ունենք մի հարեւան, որին չպիտի անտեսենք»

Պնդում ու համոզում է հայ-թուրքական գործարարության զարգացման հանձնաժողովի նախագահ Արսեն Ղազարյանը

Ստամբուլի գագաթաժողովից առաջ այսօր ավելի հաճախ է շրջանառվում հայ-թուրքական տնտեսական հարաբերությունների զարգացման խնդիրը, որն ամբողջապես ածանցյալ է քաղաքականից: Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ առեւտրատնտեսական հարաբերություններն այսօր սահմանափակվում են գործարար շփումների մակարդակով միայն, որոնք սկսվել են դեռեւս երեք տարի առաջ, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախագահության ժամանակներից, երբ ստեղծվեց հայ-թուրքական գործարարության զարգացման հանձնաժողովն, ու սկսվեցին փոխադարձ այցելությունները: Օրերս հանձնաժողովի հայաստանյան կողմի նախագահ Արսեն Ղազարյանը Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հատուկ դասընթացների ծրագրով ներկայացրեց հայ-թուրքական տնտեսական հարաբերությունների հեռանկարները, որի հիմնական շեշտադրումը կրկնվում է արդեն երեք տարի շարունակ. գործարարները պատրաստ են եւ գիտակցում են իրենց տնտեսական շահը, սակայն պետությունները դեռ ոչ: Նույնիսկ հասարակություններն են պատրաստ հայ-թուրքական հարաբերությունների սերտացմանը, սակայն քաղաքական տեղաշարժեր չկան:

Սառույցը հալվո՞ւմ է...

«Սոպվեն» բեռնափոխադրումային ընկերության նախագահ Ա. Ղազարյանը, որն, ի դեպ, կանգնած է հայ-թուրքական առեւտրատնտեսական հարաբերությունների զարգացման ակունքներում ու կարծես թե դարձել է դրանց խորացման ու քաղաքական լուծումների համար պայքարի առաջամարտիկ, տեղեկացրեց, որ անցյալ երեք տարիների շփումները, տարբեր մակարդակների հանդիպումները թուրք գործարարների հետ ավելի ու ավելի են խորացնում այն համոզմունքը, որ երկուստեք բարդույթները հաղթահարվել են: Հայկական կողմից վերացել են այն հին պատկերացումները, ըստ որոնց թուրք ասելով «հասկանում էինք կեռ յաթաղանով, լայնած գլխին մի կերպար, որը ոչինչ չգիտի բռնությունից ու ահաբեկչությունից բացի»: Նմանապես հայ գործարարների մի քանի այցելությունները Թուրքիա ու հանդիպումները օգնեցին, որ թուրքական հասարակությունը եւս ավելի բարյացակամ վերաբերվի Հայաստանին, եւ այսօր թուրքական մամուլում ու հասարակական կարծիքում նկատվում է էական բեկում հայի կերպարի նկատմամբ. թուրքերն այսօր «ավելի լուրջ են խոսում Հայաստանի մասին, քան երեք տարի առաջ էր»:

Ըստ Ա. Ղազարյանի, անգամ թուրքական կողմի արգելանքի (էմբարգո) դեպքում, փոքր ու միջին բիզնեսի մակարդակով հարաբերությունները բավականին խորացել են: Այսօր հայ-թուրքական գործընկերությունը զարգանում է ավելի հաջող, քան, ասենք, հայ-իրանականը, այն պարզ պատճառով, որ, որքան էլ զարմանալի է, թուրք բիզնեսմենների հետ համագործակցման կետերն ավելի շատ են: Ա. Ղազարյանն ինքը շեշտեց, որ գուցե «եղծելի մտքեր է» արտահայտում, բայց փորձը ցույց է տալիս, որ հայը, համենայն դեպս, գործարար խավը, ավելի դյուրին է հասկանում իր թուրք գործընկերոջը, քան «կրոնական կանոններով ու գաղափարախոսությամբ կարգավորվող իրանական հասարակության ներկայացուցիչ գործընկերոջը»: Ի վերջո, Թուրքիան աշխարհիկ երկիր է, հետեւաբար, հայ եւ թուրք գործարարի կենցաղային-մշակութային ընդհանրությունը շատ ավելի մեծ է:

«Կան փաստեր, որոնց առջեւ աչք փակել չենք կարող»

Այսօր որքան էլ փորձում են երկուստեք աչք փակել, Թուրքիայի եւ Հայաստանի միջեւ հաջողությամբ շարունակվում է առեւտուրը: Կա տարեկան միջինը 250–300 մլն դոլարի ապրանքաշրջանառություն, որը, ճիշտ է, ստույգ վիճակագրական տեղեկություն չէ, ավելի շատ լրաքաղություն է պրակտիկ բիզնեսից, բայց մոտ է իրական վիճակին: Հայաստանի շուկայում թուրքական ապրանքների «հաջողությունները» եւս դրա վկայությունն են: Հայաստանում արդեն մի քանի տարի գործում են նաեւ թուրքական ընկերություններ, որոնցից միայն «Քալբեյդ» կորպորացիան է, Տրապիզոնի խոշոր մասնավոր ընտանիքներից մեկի սեփականությունը, բացեիբաց հայտարարել իր թուրքական ծագման մասին, ի տարբերություն մյուսների, որոնք հանդես են գալիս իրենց ամերիկյան կամ եվրոպական մասնաճյուղերի անվան տակ, թերեւս, խուսափելով իրենց երկրի քաղաքական-իրավական հետապնդումից:

Վերջին երեք տարիների ընթացքում 4–5 անգամ Հայաստան են եկել բավականին խոշոր թուրքական հոլդինգներ, տնտեսական հենասյուների ներկայացուցիչներ, ուսումնասիրել են ՀՀ արդյունաբերությունը, օրենսդրությունը, բավական հիացած են, բայց մինչ օրս շուկան մնացել է միջին եւ մանր բիզնեսի ձեռքին, ու հարաբերություններն առեւտրական կապերից այն կողմ չեն առաջանում: Քաղաքական որոշումներից տնտեսության կախվածության ամենավառ օրինակը 1998-ի գարնանը Հայաստանում առաջին թուրքական ապրանքների ցուցահանդես-վաճառքի ձախողումն էր: Ամեն ինչ պայմանավորված էր, մշակված, մոտ 150 ընկերություններ հայտավորված, «մեքենաները բարձված սպասում էին շարժվելուն», բայց վերջին պահին Թուրքիայի արտգործնախարարությունը կասեցրեց ցուցահանդեսը: Մերժումը քաղաքական էր՝ կապված Թուրքիայի հանրապետության տարելիցի տոնակատարությունների հետ, բայց իրականում պատճառը Թուրքիայում իրարանցում առաջացրած ՀՀ նախագահի հայտնի ելույթն էր ՄԱԿ-ում:

Տնտեսական շահերը պետք է թելադրեն քաղաքականությունը

«Մինչեւ մենք չունենանք պաշտոնական դիվանագիտական հարաբերություններ, մինչեւ երկու պետությունները չփորձեն առաջին քայլն անել՝ իրար որպես պետություն ճանաչելու ուղղությամբ, ոչ մի արդյունքի չենք հասնի», եզրափակեց Ա. Ղազարյանը: Նա հիշեցրեց նաեւ հանգուցյալ վարչապետ Վ. Սարգսյանի հայտարարությունը Վաշինգտոն կատարած այցից հետո, որ ամեն ինչ կախված է քաղաքական լուծումներից:

Թուրքիայի հետ տնտեսական հարաբերությունների սերտացման հրատապությունն ապացուցելու համար Ա. Ղազարյանը բերեց մի քանի անժխտելի փաստարկներ: Նախ՝ Թուրքիան տարածաշրջանի ամենազարգացած արդյունաբերական երկիրն է, եւ բոլոր խոշոր կորպորացիաները՝ ամերիկյան, ճապոնական, եվրոպական, կովկասյան տարածաշրջան ու Միջին Ասիա են մտնում Ստամբուլի ու Անկարայի միջոցով, ինչից զրկված է այսօր Հայաստանը՝ չունենալով կապեր Թուրքիայի հետ: Թուրքիան այսօր տարածաշրջանի ամենաէվրոպականացված երկիրն է նաեւ, չնայած նրան թույլ չեն տալիս Եվրահամայնքի լիարժեք անդամ դառնալ: «Արարատից այն կողմ մենք ունենք մի հարեւան, որը մեզանից բավական հզոր է», եւ որի առաջ աչք փակել չենք կարող: Իսկ այդ երկրի հետ տնտեսական ինտեգրացիայի իրական հեռանկարը Թուրքիայի հետ սահմանների բացման միջոցով Հայաստանը տրանզիտային խաչմերուկ դարձնելն է: Այսօր Հայաստանը փակուղում է, եւ ինչքան էլ խոսենք, թե մետաքսի ճանապարհի «Տրասեկա» ծրագրին Հայաստանը մասնակցում է, կեղծ կլինի: Ապացուցելու կարիք չկա, որ Հայաստանն այսօր երկաթուղային փակուղի է ընդամենը՝ սահմանափակ բեռնաշրջանառության ծավալներով, եւ եթե 3–4 տարի այսպես շարունակվի, Հայաստանը կկորցնի իր երկաթգիծը, որի ծախսերն այսօր ավելի շատ են եկամուտներից: Ա. Ղազարյանը նշեց, որ տարանցիկ բեռնաշրջանառության Գյումրի-Կարս՝ ամենակարճ ու ամենաէժան ճանապարհն ապահովող երկաթուղին ամեն րոպե պատրաստ է գործարկման: Ակնհայտ են նաեւ կոնկրետ համագործակցության ոլորտները՝ թեթեւ արդյունաբերություն, էներգետիկա եւ գազի արտահանում ՀՀ տարածքով, որն, ի դեպ, կարող է դառնալ քաղաքական կռվան տարածաշրջանային հարաբերություններում: Ա. Ղազարյանը հավաստիացրեց նաեւ, որ թուրքական կողմը շատ ավելի լավ է գիտակցում իր տնտեսական շահը, եւ եթե իր փոխարեն ելույթ ունենար Թուրքիայի որեւէ պետական նախարար կամ խոշոր տնտեսական կառույցի ղեկավար, ապա փաստարկները «չորս անգամ ավելի շատ կլինեին»: Այսինքն՝ կոմպլեքսները հաղթահարված են, գործարարության մակարդակով խնդիր չկա, եւ բոլորը սպասում են քաղաքական որոշումներին:

Մեր կարծիքով, այդ որոշումները պետք է գան թուրքական իշխանությունների կողմից:

ԳԱՅԱՆԵ ՄԱՐՐՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

«Հայռուսգազարդը» ոչ թե վերջնագիր է հայտնում, այլ ահազանգում է

Ձմռան նախաշեմին գազամատակարարման կրկին ու կրկին վերածնվող խնդիրները

«Եթե այսպես շարունակվի, գազի մուտքը Հայաստան կարող է եւ ընդհատվել: Գազահամակարգը երկար չի գոյատեւի նման պայմաններում», այս ահազանգող խոսքերը լսեցինք «Հայռուսգազարդ» ՓԲԸ տնօրեն Ռոլանդ Ադոնցից, որը շաբաթ օրն ասուլիսի էր հրավիրել լրագրողներին: Ասուլիս անցկացնելու նպատակն ավելի քան հասկանալի էր. հասարակայնության եւ իշխանությունների ուշադրությունն ի վերջո ուղղել գազամատակարարման խնդիրներին, որոնք անլուծելիությունից լճանալով մի օր էլ կարող են բոլորիս կանգնեցնել փաստի առաջ: «Գազամատակարարումից կուտակված պարտքերը պիտի վճարվեն, այլապես մենք պատասխանատու չենք հետեւանքների համար», շարունակում է տնօրենը: Ներկայումս համակարգը վնասով է աշխատում գազն, ըստ էության, առաջին տրամադրելով ձեռնարկություններին, «կողոպտվելով» գազիֆիկացված բնակավայրերի բնակչությունից, խրված է պարտքերի մեջ:

Գազամատակարարումից օգտվող գործարանները՝ գազի հսկայական պարտքեր ստանձնելով, «Հայռուսգազարդին» հայտարարում են, թե մինչեւ իրենց արտադրանքը չիրացնեն, ի վիճակի չեն լինելու ծածկել պարտքը: Եվ ընկերությունը կրում է օրավուր մեծացող սեփական պարտքերի ներքո, քանզի հայտնի է, որ Հայաստանը բնական վառելիքի պաշարներ չունի, եւ գազը տարադրամով ու բարձր արժողությամբ ներկրվում է Ռուսաստանի միջոցով, ավելի ճշգրիտ՝ Ռեմ Վյախիրեւի գլխավորած հանրահայտ «Գազպրոմ» եւ ռուս-ամերիկյան «Իտեռա» կազմակերպությունների միջոցով: Քանի որ «Հայռուսգազարդի» հանդեպ ներքին պարտքը չի փակվում, ավելանում է նաեւ ընկերության արտաքին պարտքը: Տնօրենը շարունակում է թվարկել. «Երեւանի ՋԷԿ-ը մեզ պարտք է 1 մլրդ 700 մլն դրամ, «Նաիրիտի» միայն վերջին մի քանի ամիսների պարտքը կազմում է 765 մլն դրամ...»: Ի դեպ, «Նաիրիտը», իր հասցրած վնասից դատելով, հայրենական ձեռնարկությունների թվում ընդհանրապես բացառիկ տեղ է գրավում. ոչ շահութաբեր այս կառույցի օրական գազամատակարարումն արդեն իսկ արժե 23 հազար դոլար:

«Հայռուսգազարդը», որ գործում է ս. թ. հուլիսի 1-ից, հայտնվել է ծանր պայմաններում: Նախկին Խորհրդային Միության ամենագազիֆիկացված երկրներից մեկը համարվող Հայաստանը կիսաքանդ տնտեսությանն ուղեկցող սոցիալական հարաբերությունների հետեւանքով առանց այդ էլ կորցրել էր բաժանորդների գերակշիռ մասը, էլ չխոսենք պատերազմի, շրջափակման եւ անընդմեջ պայթեցվող գազամուղների օրհասական ժամանակներից... Դժվարությամբ «վերակենդանանալով» Հայաստանի գազահամակարգն ի վերջո կարողացավ ապահովել նվազագույնը՝ ձեռնարկությունների ու հանրապետության որոշ բնակավայրերի գազիֆիկացումը: Այսօր հեղուկ գազը մուտք է գործում 251 բնակավայր (քաղաքներ ու գյուղեր), իսկ նախկինում դրանց թիվը կազմել է 389, նույն կերպ՝ անցյալում 485 հազարի հասնող բաժանորդների թիվն այսօր՝ նվազել է մինչեւ 85 հազար: Երեւանում գազիֆիկացվում են գլխավորապես Նորքի զանգվածներն ու Հարավարեւմտյան թաղամասը:

Սակայն բաժանորդների այդ քանակից էլ «Հայռուսգազարդը» չի կարողանում լիակատար փոխհատուցում ստանալ: Այդ իսկ պատճառով, չնայած կազմակերպության մշակած ծրագրերին՝ հանրապետությունում լիակատար գազամատակարարման վերականգնումն ապահովող, այս մասին խոսելը թերեւս վաղ է: Թեպետ, պրն Ադոնցի հավաստմամբ, ծրագրի վերաբերյալ արդեն տեղեկացված են բոլոր մարզպետները, իսկ իրագործման առաջին փուլը միայն կարժենա 7,5 մլրդ դրամ... Ինչեւէ, առայժմ բնակարանների ջեռուցման նպատակով տրված գազի փոխարեն «գազատերերը» լիովին չեն վճարել: Վերջիններս էլ նախազգուշական միջոցներ են ձեռք առնում՝ փորձելով կիրառության մտցնել կանխիկ վճարման համակարգը, փոփոխել եւ ավելի արդյունավետ ու շահութաբեր դարձնել ողջ գազամատակարարման համակարգը: Օրինակ, ըստ պրն Ադոնցի, համաշխարհային փորձն ապացուցում է, որ, հատկապես մեր երկրի եւ անվճարունակ բնակչության համար ձեռնտու չէ կենտրոնացված ջեռուցման կայանների գործարկումը, գերադասելի է, որ ամեն մի շենք կամ շենքերի փոքր խմբաքանակ ունենա անհատական կաթսայատուն: Այս դեպքում համակարգում քաոս չի ստեղծվի, վճարումներից «խուսանավումներն» էլ նվազ թիվ կկազմեն:

Կենտրոնացված գազամատակարարումն անխուսափելիորեն պայմաններ է ստեղծում, որ ջեռուցման ծախսը եռակի գերազանցի վճարը: Գաղտնիք չէ, որ ջեռուցման ջուրն օգտագործվում է նաեւ որպես պարզապես տաք ջուր, որի «առկայությունը» քաղաքի գազիֆիկացված ծայրամասեր է բերում երջանիկ գազաբաժանորդների ազգականներին ու մտերիմներին: Կենցաղային հոգսերին տրամադրված ջրի անընդմեջ ու մեծածավալ ծախսի հետ անհատույց կորչում է եւ էներգիան, քանի որ բնակչությունից հետո գանձվում է միայն ջեռուցման նպատակով գործածած գազի վճարը: Բնականաբար, յուրաքանչյուր ձմռան նախաշեմին գազամատակարար կառույցները սարսափով սպասում են, թե ուր են հասցնելու այսպիսի գերծախսերը: Ամենաէժան էներգակիրը համարվող գազը, որի համար հայերս օտարներին չափազանց բարձր գին ենք վճարում, մեր աչքին, միաժամանակ, ավելի քան էժան ու անսպառ է երեւում:

Պրն Ադոնցը հայտնեց մի շարք փաստեր, երբ բնակիչները, օրինակ, անօրինական միակցման եղանակով գազ են գողանում մայրուղուց, այլեւայլ «հնարքների» դիմում: Իսկ ամենամտահոգիչը, տնօրենի կարծիքով, գազի լիցքավորման կետերն են, որոնց կարելի է հանդիպել փողոցում, ամեն քայլափոխի: Անհատ ձեռներեցների գործարկած այդ կետերում, ըստ պրն Ադոնցի, անվտանգության կանոնների ապահովումն ամենեւին էլ առաջին տեղում չէ: Նախ եւ առաջ այն պատճառով, որ հեղուկ գազով լիցքավորվող բալոնները մաշվելու դեպքում կարող են պայթյունի պատճառ դառնալ եւ պիտի փորձարկվեն ու, անհրաժեշտության դեպքում, փոխարինվեն յուրաքանչյուր 5 տարին մեկ, ինչն այսօրվա պայմաններում անհնար է: Տեխնիկական պատճառներից ելնելով՝ գազալցման այդ բալոններն արդեն տարիներ շարունակ չեն ներկրվում Հայաստան:

Հանրապետության գազահամակարգից անբաժան խնդիրների փոքր մասը միայն արծարծեցինք: Սակայն այսքանն էլ արդեն ենթադրում է, որ տնտեսության այդ ոլորտի մասին չպիտի խոսվի լոկ ձմռան նախաշեմին...

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

«Արարատից այն կողմ մենք ունենք մի հարեւան, որին չպիտի անտեսենք»

Պնդում ու համոզում է հայ-թուրքական գործարարության զարգացման հանձնաժողովի նախագահ Արսեն Ղազարյանը

Ստամբուլի գագաթաժողովից առաջ այսօր ավելի հաճախ է շրջանառվում հայ-թուրքական տնտեսական հարաբերությունների զարգացման խնդիրը, որն ամբողջապես ածանցյալ է քաղաքականից: Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ առեւտրատնտեսական հարաբերություններն այսօր սահմանափակվում են գործարար շփումների մակարդակով միայն, որոնք սկսվել են դեռեւս երեք տարի առաջ, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախագահության ժամանակներից, երբ ստեղծվեց հայ-թուրքական գործարարության զարգացման հանձնաժողովն, ու սկսվեցին փոխադարձ այցելությունները: Օրերս հանձնաժողովի հայաստանյան կողմի նախագահ Արսեն Ղազարյանը Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հատուկ դասընթացների ծրագրով ներկայացրեց հայ-թուրքական տնտեսական հարաբերությունների հեռանկարները, որի հիմնական շեշտադրումը կրկնվում է արդեն երեք տարի շարունակ՝ գործարարները պատրաստ են եւ գիտակցում են իրենց տնտեսական շահը, սակայն պետությունները դեռ ոչ: Նույնիսկ հասարակություններն են պատրաստ հայ-թուրքական հարաբերությունների սերտացմանը, սակայն քաղաքական տեղաշարժեր չկան:

Սառույցը հալվո՞ւմ է...

«Արավենն» բեռնափոխադրումային ընկերության նախագահ Ա. Ղազարյանը, որն, ի դեպ, կանգնած է հայ-թուրքական առեւտրատնտեսական հարաբերությունների զարգացման ակունքներում ու կարծես թե դարձել է դրանց խորացման ու քաղաքական լուծումների համար պայքարի առաջամարտիկ, տեղեկացրեց, որ անցյալ երեք տարիների շփումները, տարբեր մակարդակների հանդիպումները թուրք գործարարների հետ ավելի ու ավելի են խորացնում այն համոզմունքը, որ երկուստեք քարդույթները հաղթահարվել են: Հայկական կողմից վերացել են այն հին պատկերացումները, ըստ որոնց թուրք ասելով «հասկանում ենք կեռ յաթաղանով, չալման գլխին մի կերպար, որը ոչինչ չգիտի բռնությունից ու ահաբեկչությունից բացի»: Նմանապես հայ գործարարների մի քանի այցելությունները Թուրքիա ու հանդիպումները օգնեցին, որ թուրքական հասարակությունը եւս ավելի բարյացակամ վերաբերվի Հայաստանին, եւ այսօր թուրքական մամուլում ու հասարակական կարծիքում նկատվում է էական բեկում հայի կերպարի նկատմամբ, թուրքերն այսօր «ավելի լուրջ են խոսում Հայաստանի մասին, քան երեք տարի առաջ էր»:

Ըստ Ա. Ղազարյանի, անգամ թուրքական կողմի արգելանքի (էմբարգո) դեպքում, փոքր ու միջին բիզնեսի մակարդակով հարաբերությունները բավականին խորացել են: Այսօր հայ-թուրքական գործընկերությունը զարգանում է ավելի հաջող, քան, ասենք, հայ-իրանականը, այն պարզ պատճառով, որ, որքան էլ զարմանալի է, թուրք բիզնեսմենների հետ համագործման կետերն ավելի շատ են: Ա. Ղազարյանն ինքը շեշտեց, որ գուցե «եղծելի մտքեր է» արտահայտում, բայց փորձը ցույց է տալիս, որ հայը, համենայն դեպս, գործարար խավը, ավելի դյուրին է հասկանում իր թուրք գործընկերոջը, քան «կրոնական կանոններով ու գաղափարախոսությամբ կարգավորվող իրանական հասարակության ներկայացուցիչ գործընկերոջը»: Ի վերջո, Թուրքիան աշխարհիկ երկիր է, հետեւաբար, հայ եւ թուրք գործարարի կենցաղային-մշակութային ընդհանրությունը շատ ավելի մեծ է:

«Կան փաստեր, որոնց առջեւ աչք փակել չենք կարող»

Այսօր որքան էլ փորձում են երկուստեք աչք փակել, Թուրքիայի եւ Հայաստանի միջեւ հաջողությամբ շարունակվում է առեւտուրը: Կա տարեկան միջինը 250-300 մլն դոլարի ապրանքաշրջանառություն, որը, ճիշտ է, ստույգ վիճակագրական տեղեկություն չէ, ավելի շատ լրաքաղություն է պրակտիկ բիզնեսից, բայց մոտ է իրական վիճակին: Հայաստանի շուկայում թուրքական ապրանքների «հաջողությունները» եւս դրա վկայությունն են: Հայաստանում արդեն մի քանի տարի գործում են նաեւ թուրքական ընկերություններ, որոնցից միայն «Քալբրեյդ» կորպորացիան է, Տրապիզոնի խոշոր մասնավոր ընտանիքներից մեկի սեփականությունը, բացեիբաց հայտարարել իր թուրքական ծագման մասին, ի տարբերություն մյուսների, որոնք հանդես են գալիս իրենց ամերիկյան կամ եվրոպական մասնաճյուղերի անվան տակ, թերեւս, խուսափելով իրենց երկրի քաղաքական-իրավական հետապնդումից:

Վերջին երեք տարիների ընթացքում 4-5 անգամ Հայաստան են եկել բավականին խոշոր թուրքական հոլդինգներ, տնտեսական հենասյուների ներկայացուցիչներ, ուսումնասիրել են ՀՀ արդյունաբերությունը, օրենսդրությունը, բավական հիացած են, բայց մինչ օրս շուկան մնացել է միջին եւ մանր բիզնեսի ձեռքին, ու հարաբերություններն առեւտրական կապերից այն կողմ չեն առաջանում: Քաղաքական որոշումներից տնտեսության կախվածության ամենավառ օրինակը 1998-ի գարնանը Հայաստանում առաջին թուրքական ապրանքների ցուցահանդես-վաճառքի ձախողումն էր: Ամեն ինչ պայմանավորված էր, մշակված, մոտ 150 ընկերություններ հայտագրված, «մեքենաները բարձված սպասում էին շարժվելուն», բայց վերջին պահին Թուրքիայի արտգործնախարարությունը կասեցրեց ցուցահանդեսը: Մերժումը քաղաքական էր՝ կապված Թուրքիայի հանրապետության տարելիցի տոնակատարությունների հետ, բայց իրական պատճառը Թուրքիայում իրարանցում առաջացրած ՀՀ նախագահի հայտնի ելույթն էր ՄԱԿ-ում:

Տնտեսական շահերը պետք է թելադրեն քաղաքականությունը

«Մինչեւ մենք չունենանք պաշտոնական դիվանագիտական հարաբերություններ, մինչեւ երկու պետությունները չփորձեն առաջին քայլն անել՝ իրար որպես պետություն ճանաչելու ուղղությամբ, ոչ մի արդյունքի չենք հասնի», եզրափակեց Ա. Ղազարյանը: Նա հիշեցրեց նաեւ հանգուցյալ վարչապետ Վ. Սարգսյանի հայտարարությունը [illegible]ցից հետո, որ ամեն ինչ կախված է քաղաքական լուծումներից:

Թուրքիայի հետ տնտեսական հարաբերությունների սերտացման հրատապությունն ապացուցելու համար Ա. Ղազարյանը բերեց մի քանի անժխտելի փաստարկներ: Նախ՝ Թուրքիան տարածաշրջանի ամենազարգացած արդյունաբերական երկիրն է, եւ բոլոր խոշոր կորպորացիաները՝ ամերիկյան, ճապոնական, եվրոպական, կովկասյան տարածաշրջան ու Միջին Ասիա են մտնում Ստամբուլի ու Անկարայի միջոցով, ինչից զրկված է այսօր Հայաստանը՝ չունենալով կապեր Թուրքիայի հետ: Թուրքիան այսօր տարածաշրջանի ամենաեվրոպականացված երկիրն է նաեւ, չնայած նրան թույլ չեն տալիս եվրահամայնքի լիարժեք անդամ դառնալ: «Արարատից այն կողմ մենք ունենք մի հարեւան, որը մեզանից բավական հզոր է», եւ որի առաջ աչք փակել չենք կարող: Իսկ այդ երկրի հետ տնտեսական ինտեգրացիայի իրական հեռանկարը Թուրքիայի հետ սահմանների բացման միջոցով Հայաստանը տրանսպորտային խաչմերուկ դարձնելն է: Այսօր Հայաստանը փակուղում է, եւ ինչքան էլ խոսենք, թե մետաքսի ճանապարհի «Տրասեկա» ծրագրին Հայաստանը մասնակցում է, կեղծ կլինի: Ապացուցելու կարիք չկա, որ Հայաստանն այսօր երկաթուղային փակուղի է ընդամենը՝ սահմանափակ բեռնաշրջանառության ծավալներով, եւ եթե 3-4 տարի այսպես շարունակվի, Հայաստանը կկորցնի իր երկաթգիծը, որի ծախսերն այսօր ավելի շատ են եկամուտներից: Ա. Ղազարյանը նշեց, որ տարանցիկ բեռնաշրջանառության Գյումրի-Կարս՝ ամենակարճ ու ամենաէժան ճանապարհին ապահովող երկաթուղին ամեն րոպե պատրաստ է գործարկման: Ակնհայտ են նաեւ կոնկրետ համագործակցության ոլորտները՝ թեթեւ արդյունաբերություն, էներգետիկա եւ գազի արտահանում ՀՀ տարածքով, որն, ի դեպ, կարող է դառնալ քաղաքական կռվան տարածաշրջանային հարաբերություններում: Ա. Ղազարյանը հավաստիացրեց նաեւ, որ թուրքական կողմը շատ ավելի լավ է գիտակցում իր տնտեսական շահը, եւ եթե իր փոխարեն ելույթ ունենար Թուրքիայի որեւէ պետական նախարար կամ խոշոր տնտեսական կառույցի ղեկավար, ապա փաստարկները «չորս անգամ ավելի շատ կլինեին»: Այսպիսով՝ կոմպլեքսները հաղթահարված են, գործարարության մակարդակով խնդիր չկա, եւ բոլորը սպասում են քաղաքական որոշումներին:

Մեր կարծիքով, այդ որոշումները պետք է գան թուրքական իշխանությունների կողմից:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

1996-99 թթ. ազգային գրադարանում նախ իբրեւ տնօրենի օգնական, այնուհետեւ գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն աշխատելու ընթացքում, տողերիս հեղինակը, տարբեր աշխատանքային օղակներում դարձավ անմխիթար տեսարանների ականատեսը: Դրանք հանգում էին հետեւյալին. պահվող գրականության նկատմամբ դրսեւորվող, մեղմ ասած, ոչ պատշաճ վերաբերմունք, աշխատանքային պարտականությունների կատարման հարցում ցուցաբերվող անպատասխանատու մոտեցում, համալրման խայտառակ ցուցանիշներ եւ այլն:

Շատ ավելի ցնցող էին գրադարանի ներսից ստացված տպավորությունները: Շուրջ երեք տարի առաջ այստեղ հայտնաբերեցինք, ինչպես պարզվեց, ավելի քան տասը տարի փոշու, կեղտի, խոնավության մեջ գտնվող, տարատեսակ միջատների սերտ հարեւանությամբ, սնկային հիվանդություններով տառապող Գ. Զոհրաբի, Գ. Սունդուկյանի, Մ. Էմինի, Հ. Առաքելյանի, Գ. Արծրունու, Պետերբուրգի գիտությունների ակադեմիայի անդամ Ա. Արծրունու, խոշոր արեւելագետ Ա. Խախանովի եւ մշակութային այլ երախտավորների անձնական գրադարաններից մեզ հասած պատառիկներ:

Այս առթիվ մեր կողմից տրվող տարակուսած հարցերին նախկին տնօրեն Գ. Տեր-Վարդանյանը պատասխանում էր. «Փոխտնօրեններին բազմիցս հանձնարարել եմ զբաղվել այդ հարցով, բայց ոչինչ չեն արել»: Ախտահանելուց հետո հրաշքով մեզ հասած այս գրքերը (շուրջ 600 միավոր) տեղափոխեցինք գլխավոր գրապահոցի հավաքածուների եւ նվիրատվությունների ենթաբաժին (ներկայումս այն ընդգրկված է հնատիպ, հազվագյուտ եւ անձեռնմխելի գրականության բաժնի կազմում), որտեղ պահվում են մեծ գիտնականների եւ պետական ու մշակութային գործիչների (Ա. Մյասնիկյան, Հ. Մանանդյան, Լեո եւ ուրիշներ) անձնական գրադարանները: Տարբեր «ոդիսականներից» հետո գրքերը վերջապես գտան իրենց արժանի տեղը գրադարանի տարեգրության մեջ հավերժացնելով այն գործիչների անունները, ում նախկինում պատկանել են:

Վերջերս, սակայն, գրադարանի գիտական խորհրդի նիստերից մեկում գրադարանային կրթություն ունեցող գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն Ներսես Հայրապետյանը հանդես է եկել մեր ջանքերով կործանումից փրկված այս մասունքները հավաքածուների եւ նվիրատվությունների ենթաբաժնից դուրս բերելու անհեթեթ առաջարկով՝ մեծահոգաբար բացառություն անելով Գ. Զոհրաբի եւ Գ. Սունդուկյանի գրքերի համար: Առաջարկությունը, որի իմաստը հանգում է նշված միավորների գրմանը (ըստ թեմատիկայի) գլխավոր գրապահոցի տարբեր ենթաբաժիններում, իրավամբ տեղիք է տվել գրադարանում չաշխատող գիտական խորհրդի որոշ անդամների ընդվզումին, բայց այդուհանդերձ որոշում դեռեւս չի կայացվել: Թե ինչպիսի՞ն կլինի գիտական խորհրդի գրադարանային կրթություն չունեցող անդամների վերջնական դիրքորոշումը, ցույց կտա ժամանակը: Իսկ մեզ ապշեցնում է ոչ թե Հայրապետյանի այս առաջարկությունը, այլ գիտական խորհրդի նիստում նման հարցի քննարկման իրողությունը:

Տխուր տպավորություններ

Դրվագներ ազգային գրադարանի առօրյայից

Վերջին տարում գրադարանում կատարված կառուցվածքային շահեկան փոփոխությունների թվում նախատեսվում է նաեւ այլալեզու գրականության բաժնի լուծարումը, որը գրադարանի աշխատանքների կոորդինացման եւ հստակեցման նպատակ է հետապնդում: Բայց մի՞թե անհեթեթություն չէ Օրիենս անունը կրող եւ այդ բաժնում պահվող գրադարանի ամենակարեւոր հավաքածուներից մեկի մասնատմանը վերաբերող առաջարկությունը: Հավաքածուն ընդգրկում է արտասահմանյան լեզուներով լույս տեսած հայագիտական եւ արեւելագիտական հարուստ գրականություն եւ իր տեսակի մեջ եզակի նշանակություն ունի: Համաձայն արված առաջարկության, հարկ է առանձնացնել հայագիտական գրականությունն ու տեղափոխել այն հնատիպ, հազվագյուտ եւ անձեռնմխելի գրականության բաժին, իսկ արեւելագիտական, այն է «երկրորդական» բնույթի գրականությունը գլխավոր գրապահոց: Այս առթիվ տեղին է հիշեցնել տնօրեն Դավիթ Սարգսյանին, որ հայագիտությունն ամենեւին էլ տիեզերքի անծայրածիր տարածքներում աննպատակ թեւածող գիսաստղ չէ, այլ արեւելագիտության համաստեղության շրջանակում ընդգրկված եւ իր կայուն ուղեծիրն ունեցող գիտություն, որը, շնորհիվ ձգողականության օրենքի, անքակտելիորեն կապված է հարակից գիտությունների հետ:

Մեր համոզմամբ, նման նախաձեռնությունները պայմանավորված են նրանով, որ ազգային գրադարանում, գուցեւ սակավաթիվ, գիտության մշակներ չեն աշխատում, իսկ ղեկավար պաշտոնները (գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրենների, գիտական քարտուղարի) զբաղեցնում են գիտության, անկախ այն բանից, թե որ մասնաճյուղի հետ, հեռավոր իսկ առնչություն չունեցող անձինք, համաձայն որոնց հոգեբանության, պետական հիմնարկի հաստիքները ոչնչով չեն տարբերվում ժառանգական իրավունքով իրենց տրված անձնական սեփականությունից:

Ելնելով ազգային գրադարանի շահերից, ցանկանում ենք նաեւ մի շարք հարցեր ուղղել պրն Սարգսյանին: Արդյոք գրադարանի գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրենները կամ գիտական քարտուղարը երկարամյա գործունեության ընթացքում ընթերցե՞լ են հնատիպ գրականության բաժնում պահվող, անկախ այն բանից, թե ի՞նչ լեզվով լույս ընծայված (գրաբար, լատիներեն, գերմաներեն, ֆրանսերեն, անգլերեն եւ այլն) գեթ մեկ հնատիպ գիրք: Արդյոք նրանք երբեւէ օգտվե՞լ են Օրիենս հավաքածուից եւ կամ իրազե՞կ են եղել, թե ինչպիսի՞ հակասանիտարական պայմաններում է տարիներ շարունակ այն գտնվել (փոշու ստվար ծածկի մեջ պարուրված): Քանի որ տնօրենի ժխտական պատասխանների շուրջ երկու կարծիք լինել չի կարող, հարցնենք նրան նաեւ, թե այս պայմաններում որքա՞ն է նպատակահարմար գիտամշակութային օջախում նշված պարտականությունների կատարումը վստահել գիտության հետ ընդհանուր ոչինչ չունեցող անձանց, կամ արդեն շուրջ մեկ տարի հանդուրժել նախկին տնօրենների այդ հաստիքներում նշանակված աշխատակիցների ներկայությունը:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ,
Պատմական գիտությունների թեկնածու

Հ. Գ. Մեր հոդվածը պատրաստ էր տպագրության, երբ տեղեկացանք, որ Դ. Սարգսյանը, առանց գիտական խորհրդի որոշման, կարգադրել է նշված երախտավորների գրքերը դուրս բերել հավաքածուների եւ նվիրատվությունների ենթաբաժնից:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Արշավիր Կյոնճյանի 40-ամյա գործունեության նշումը Մոնրեալում

Կանադայում հայկական համայնքի հիմնադիրներից, ՌԱԿ նախկին ատենապետ դոկտոր Արշավիր Կյոնճյանի անձնուրաց ծառայությունների 40-ամյակը նշվել է Մոնրեալում տեղի ունեցող ԹՄՄ-ի 24-րդ տարեկան համագումարի օրերին: ՀԲԸՄ-ի Ալեք Մանուկյան դահլիճում հավաքվածներից շատերը հանդես են եկել դրվատանքի խոսքերով, նշելով պրն Կյոնճյանի անձնական ներդրումները գրական, մշակութային եւ գիտական ասպարեզներում, նրա նպաստը Ռամկավար ազատական կուսակցության, ՀԲԸՄիության ու Հայ եկեղեցուն: Անցած 40 տարիների ընթացքում նրա անմիջական օժանդակությամբ եւ մասնակցությամբ Կանադայի տարբեր քաղաքներում կառուցվել են հայկական դպրոցներ եւ եկեղեցիներ:

Հանդիսության ընթացքում մատուցվել է գեղարվեստական պատրաստված ծրագիր, որից հետո շնորհակալական խոսքերով ներկաներին է դիմել հոբելյարը:

Հ. Ծ.

«Հողը քո եւ իմ»

Ուկրաինական մշակույթի օրերը Հայաստանում

Հայ մշակույթով մեծապես տարված, սուրբ Նարեկացու «Մատեան»-ով պարված ուկրաինացի հայագետ, նկարիչ ու բանաստեղծ Միրոն Նեստերչուկի կտավները (գրաֆիկա) ցուցադրվեցին մշակույթի նախարարությունում, նոյեմբերի 13-ին: Նկարների հիմնական թեման Հայաստանն էր, մեր հոգեւոր մշակույթն ու եկեղեցին՝ արվեստագետի աշխարհարարման սեփական ընկալմամբ, Նարեկացու եւ Չարենցի դիմանկարներով: Հայաստանն ընդունելով որպես երկրորդ հայրենիք՝ ուկրաինացի նկարչի համար չկան որոշակի սահմաններ, որն էլ հիմք ընդունելով՝ ցուցահանդեսն անվանել է «Հողը քո ու իմ»:

Միրոն Նեստերչուկը Հայաստանում եղել է հինգ անգամ, սակայն անկախացումից հետո առաջին անգամ է մեզ մոտ եւ առիթն էլ բաց չթողնելով, ցուցահանդեսը նվիրել է Հայաստանում քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակին: Սակայն նկարները չէին զարմանք պատճառողը՝ հայկական մշակույթի ու պատմության այդքան խոր իմացությամբ, այլ, ինչպես բանաստեղծ Լեւոն Միրիջանյանը նշեց. «Այս դժվարին ժամանակներում Նարեկացու «Մատյան ողբերգութեան» ամբողջական թարգմանությունը ուկրաիներեն, այն էլ բնագրից, գրական մեծ սխրանք է»: Թարգմանել է նաեւ Քուչակ, Սեւակ, ժամանակակից գրողների ստեղծագործությունները, այդ թվում նաեւ Լեւոն Միրիջանյանի, որի ստեղծագործության մոտիվներով ստեղծվել է «Վերելք» կտավը:

Իր ողջույնի խոսքում Հայաստանում Ուկրաինայի դեսպան Ալեքսանդր Բոժկոն կարեւորեց Հայաստան-Ուկրաինա մշակութային կապը, ավելացնելով. «Նեստերչուկը չի կարող մոռանալ Հայաստանը, որովհետեւ այն իր արյան մեջ է»:

«Ուկրաինական մշակույթի օրերը Հայաստանում» փառատոնի շրջանակներում կցուցադրվեն նաեւ ֆիլմեր: Բացումը կարվի Փարաջանովի «Մոռացված նախնիների ստվերները» ֆիլմով:

ՕՖԵԼՅԱ ՔՈՉԱՐՅԱՆ

Բերգմանի կինոյի առեղծվածը

Շվեդական կինոյի օրեր Երեւանում

Նոյեմբերի 15-18-ը Երեւանում կանցկացվեն շվեդական կինոյի օրեր: Երեկ կինոյի տանը լրագրողների հետ հանդիպեց շվեդ կինոմատոգրաֆիստ Յոհան Էբերգը: Նպատակը երկու երկրների միջեւ մշակութային կապեր հաստատելն է, որի առաջին քայլերը ֆիլմերի ցուցադրումն է: Հիմնականում ցանկությունը հայ հասարակությանը ժամանակակից ռեժիսոր Ինգմար Բերգմանի ֆիլմերին ծանոթացնելն է: Վերջին երկու տասնամյակներն այնքան էլ արգասավոր չեն եղել շվեդական կինոյի համար, սակայն երիտասարդ ռեժիսորները կարողացել են ստեղծել այնպիսի ֆիլմեր, որոնք դուրս են բերել հայրենական կինոն լճացումից: Շվեդական կինոն աչքի է ընկնում ազգային մտածելակերպով, բարքերով եւ մարդկությանը հուզող գլոբալ խնդիրներով, կառավարությունը մեծ աջակցություն է ցույց տալիս, իսկ որոշ ֆինանսավորում էլ ստացվում է ամերիկյան ֆիլմերի ցուցադրումից: Ֆիլմերի նկարահանումները մեծամասամբ կատարվում են համատեղ՝ նորվեգ, դանիացի եւ ֆինն կինոմատոգրաֆիստների հետ: Իսկ Հայաստանի հետ համատեղ ֆիլմ նկարահանելը դեռ ապագայի հարց է, քանի որ չկա երկու կողմերի միջեւ այն համագործակցությունը, որը հանգեցնի ֆիլմ ստեղծելուն: Իսկ այստեղ շվեդական ֆիլմերի օրեր անցկացնելը պրն Էբերգը իրենց պարտականությունը համարեց, քանի որ հայկական մշակույթն իր հարստությամբ մեծ հետաքրքրություն է առաջացնում, որն էլ կխթանի Շվեդիայում հայկական կինոյի օրեր անցկացնելուն:

Կցուցադրվեն «Ծննդյան օրատորիա» (ռեժիսոր Չել Օգե Անդերս), «Ճշմարտության պահը» (ռեժ. Լենա Կուպել), «Լռություն» (ռեժ. Ինգմար Բերգման), «Ես քո զինվորն եմ» (ռեժ. Ստեֆան Յարլ), «Փորձությունից հետո» (ռեժ. Ինգմար Բերգման), «Հրեշտակների կալվածատունը» (ռեժ. Կոլին Նասլի) ֆիլմերը:

ՍՈՆԱ ՔՈՉԱՐՅԱՆ

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Զգույշ լինենք աղքատությունը հաստատելիս

Սուրեն Պողոսյանի մտածումի ծաղիկներից

Այս ինչքա՞ն ենք կորցրել ժամանակի ընթացքում, այս ինչքա՞ն ենք կորցրել: Ողբա՞նք մեր կորուստները, ողբա՞նք մեզ: Ոչ: Պարզապես փորձենք ճշգրիտ նշել մեր կորուստները, որպեսզի այլեւս չկորցնենք, այսուհետ գտնենք: Ու մեզ օգնում է հոգեխոս բանաստեղծ Սուրեն Պողոսյանն իր «Մտածումի ծաղիկներով»:

Այս ժամանակի մարդու իմացականությունն է խաթարվելով հիմնովին փոխվել: Նշանակությունը կրող ոչ մի նախաստեղծ Իմաստ ոչ իր ներսում եւ ոչ էլ բոլորեքյան՝ նրա համար այլեւս գոյություն չունի: Այսօր հարկ է, նշանակությունը կրող Խոսքը, նախ եւ առաջ մարդու իմացականությանն ուղղել:

Պարզություն հաստատիր ներքին կյանքիդ, խոսքիդ, վարմունքիդ մեջ եւ կտեսնես, որ ոչ միայն փորձերդ են հուսալիորեն կմրգավորվում, այլեւ կյանքդ է անցնում պարզ ու խաղաղ ընթացքով:

Եղբայր իմ, չափազանց զգույշ լինենք աղքատությունը հաստատելիս, որովհետեւ իրավացի լինելը մեզ թույլ է տալիս երբեմն խիստ չափազանցության մեջ ընկնել ու հընթացս չտեսնել ծածկված հետեւանքները եւ այն սխալները, որ ակամա գործում ենք Պարզված Ճշմարտության Իրավունքը հաստատելու համար: Զգույշ լինենք, քանի որ պատժելու բնական ցանկությունը գալիս է Իրավունք ունենալու հետ եւ անհրաժեշտ խստությունը դառնում դաժանորեն դաժան, իսկ Խոսքը՝ ծանր ու անողորմ:

Դեռ շատ զգեստներ կփոխենք, մինչեւ որ հագնենք մաքուր նշանակող Ճերմակը, որովհետեւ իմանալը դեռեւս կատարել չէ, իսկ կատարելն էլ բավական հեռու է լինելուց:

Մարդ, եւ մինչ աստղերը ցած կթափվեն, մինչեւ որ կմարեն վերջին ղողանջները զանգակատան, մինչեւ դուռը կփակվի խուլ, ո՞վ կկարողանա Մարդու Ցավն այնպես արտասվել, որ ընկնող արցունքի մեջ պարզ երեւա այն իրողությունը, թե դու ինչպես Հացի փոխարեն Քար տվեցիր քո զավակներին: Մեղա՜ Աստծո:

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Նոյեմբերի 16

- 1717 թ. ծնվել է ֆրանսիացի մաթեմատիկոս Ժան դը Ալամբերը: 1751 թ. նա Դիդրոյի հետ մասնակցում էր «Հանրագիտարանի» ստեղծմանը, վարելով մաթեմատիկայի եւ ֆիզիկայի բաժինները: Դ'Ալամբերն աշխատություններ ունի նաեւ երաժշտական տեսության եւ գեղագիտության մասին:
- 1766 թ. ծնվել է ֆրանսիացի ջութակահար եւ կոմպոզիտոր Ռուդոլֆ Կրեյցերը: 1802-ից Կրեյցերը դարձել է Նապոլեոն I-ի, ապա Լյուդովիկոս 18-րդի պալատի կամերային վիրտուոզը:
- 1895 թ. ծնվել է գերմանացի կոմպոզիտոր, դիրիժոր եւ երաժշտական տեսաբան Պաուլ Հինդեմիտը: Նա 20-րդ դարի գերմանացի նշանավոր կոմպոզիտորներից է, գլխավորել է նեոկլասիցիզմի շարժումը, ձգտելով վերացնել անցյալի մեծ վարպետների ավանդները:
- 1939 թ. ծնվել է կոմպոզիտոր Ռոբերտ Ամիրխանյանը:
- 104 տարի առաջ ծնվել է հայազգի անգլիական գրող Մայքլ Առլենը:
- 1910 թ. ծնվել է գվարդիայի գեներալ-մայոր Արսեն Ավթանդիլյանը:
- 170 տարի առաջ ծնվել է անվանի դաշնակահար, կոմպոզիտոր եւ դիրիժոր Անտոն Ռուբինշտեյնը:
- Այսօր լրանում է ռուս հրապարակախոս եւ հասարակական գործիչ Հենրի Բորովիկի ծննդյան 70-ամյակը:

ՆԱԻՐԱ ԾԱՂԻԿՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հանդիպումը մնաց անավարտ

Հանրապետության առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարի 31-րդ տուրում չեմպիոնի կոչման երեք հավակնորդներն էլ իրենց հերթական հանդիպումներն անցկացրեցին։

Երկրի չեմպիոն «Ցեմենտը» հյուրընկալվել էր «Կիլիկիային», որին 3-րդ շրջանում սեփական հարկի տակ զիջել էր 0-1 հաշվով։ Թիմերի չորրորդ մրցախաղն էլ անցավ բավական լարված պայքարում եւ դրամատիկ ելք ունեցավ։ Եթե առաջին խաղակեսում դաշտի տերերն ընտրել էին հակագրոհների տակտիկա՝ հիմնական ուշադրությունը դարձնելով սեփական դարպասի պաշտպանությանը, ապա ընդմիջումից հետո «Կիլիկիան» արդեն գործում էր հարձակողական ոճով եւ քիչ տհաճություններ չպատճառեց մրցակցին։ Մինչեւ ընդմիջում «Ցեմենտն» ուներ խաղային եւ տարածքային որոշ առավելություն, սակայն այդպես էլ չկարողացավ լրջորեն սպառնալ մրցակցի դարպասին։ Թերեւս, հաջողությանը մոտ էր Նորայր Հոխոյանը, սակայն մոտ տարածությունից բարձր հարվածեց։ Իսկ 44-րդ րոպեին հաշիվը կարող էր բացել «Կիլիկիայի» հարձակվող Նշան Երզրումյանը, բայց հաջող խաղաց դարպասապահ Աշոտ Ղաղամյանը։ Ընդմիջումից հետո խաղի լարվածությունն ավելի աճեց։ Երկուստեք գրոհները հաջորդում էին միմյանց։ Դրանցից մեկի ժամանակ Վահան Արզումանյանը չկարողացավ իր մոտ պահել գնդակը, եւ Արման Քարամյանը, մեն-մենակ հայտնվելով մրցակցի դարպասապահի դիմաց, խաղի 70-րդ րոպեին բացեց հաշիվը։ «Ցեմենտը» գրեթե ողջ թիմով նետվեց առաջ փրկելու խաղը, որը «Կիլիկիային» կտրուկ հակագրոհներ կազմակերպելու լավ հնարավորություն ընձեռեց։ Եթե դաշտի տերերը մի փոքր դիպուկ գտնվեին, ապա կարող էին կրկնապատկել հաշիվը։ Հյուրերը վտանգավոր մի քանի պահեր ստեղծեցին, բայց հաջող էին գործում «Կիլիկիայի» պաշտպանները (հատկապես՝ Ալբերտ Աֆյանը) եւ դարպասապահ Կարեն Բաբայանը։ Ուստի տարօրինակ էր, որ մարզիչները Աֆյանին ու Բաբայանին փոխարինեցին՝ դրանով իսկ օգնելով «Ցեմենտին»։ Խաղի վերջին վայրկյաններին «Ցեմենտը» 11 մ հարվածի իրավունք ստացավ, եւ Ռոմիկ Խաչատրյանը թիմին փրկեց պարտությունից՝ 1-1։ Այսպես «Կիլիկիան» ձեռքից բաց թողեց այնքան անհրաժեշտ հաղթանակը։

«Արարատի» եւ «Երեւանի» հանդիպումը մնաց անավարտ։ Խաղավարտից չորս րոպե առաջ «Երեւանը» լքեց խաղադաշտը, դժգոհ լինելով գլխավոր մրցավար Անդրանիկ Բոնջուկյանի գործողություններից, որը դաշտից հեռացրել էր թիմի 3 ֆուտբոլիստի։ Այդ պահին խաղը 3-1 հաշվով շահում էր «Արարատը» եւ, փաստորեն, հանդիպման ելքը վճռված էր։ ...Հաշիվը տուգանային հարվածով բացեց «Երեւանի» պաշտպան Արմեն Պետիկյանը, այնուհետեւ երկու անգամ Արշակ Ամիրյանը, մեկ անգամ էլ Կարեն Բարսեղյանը գրավեցին հյուրերի դարպասը։

Այսօր տեղի կունենա կարգապահական կոմիտեի նիստ, որտեղ կքննարկվի «Արարատ»–«Երեւան» խաղում տեղի ունեցածը, եւ կընդունվի համապատասխան որոշում։ Իսկ առայժմ մենք աղյուսակում արձանագրել ենք խաղի արդյունքը՝ 3-1։

«Շիրակը» բավականին հեշտությամբ Գյումրիում հաղթեց «Էրեբունուն»՝ մրցակցի դարպասն անցկացնելով 6 անպատասխան գնդակ։ Երկու գոլ խփեց Արսեն Բեռնեցյանը, մեկական՝ Արարատ Հարությունյանը, Արթուր Պետրոսյանը, Արամ Թումասյանն ու Սամվել Նիկոլյանը։

ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արարատ	28	20	5	3	57-19	65
2. Շիրակ	27	20	3	4	82-28	63
3. Ցեմենտ	26	18	3	5	62-17	57
4. Երեւան	27	13	5	9	53-33	44
5. Զվարթնոց	26	11	6	9	38-31	39
6. Էրեբունի	26	9	5	12	32-35	32
7. Կիլիկիա	27	9	4	14	53-44	31
8. Գյումրի	27	2	1	24	21-107	7

Պատասխան խաղերը կանցկացվեն վաղը

Եվրոպայի 2000 թ. առաջնության ընտրական մրցաշարերում երկրորդ տեղեր գրաված ութ թիմեր վիճարկում են եզրափակիչ փուլի վերջին չորս ուղեգրերը։ Անցած շաբաթ օրը տեղի ունեցան անցումային առաջին խաղերը։

Շոտլանդիա–Անգլիա՝ 0–2։ Մեծ հետաքրքրությամբ էր սպասվում բրիտանական երկու հավաքականների հանդիպումը։ Խաղից առաջ հարցազրույցներ էին տալիս թիմերի մարզիչներ Կրեյգ Բրաունն ու Քեւին Կիգանը, բազմաթիվ գուշակություններ էին արվում։ Դիտարժանության, լարվածության առումով սպասելիքներն արդարացան։ Անգլիացիներին հաղթանակ բերեց շիկահեր հարձակվող Պոլ Սքոուլզը, որի դիպուկ հարվածներից հետո (21-րդ եւ 42-րդ րոպեներին) գնդակը հայտնվեց դաշտի տերերի դարպասում։ Կրկին «աչքի ընկան» իրենց բուռն վարքով հայտնի բրիտանացի ֆուտբոլասերները։ Եթե խաղից առաջ Գլազգոյում տոնական մթնոլորտ էր, ապա այլ էր պատկերը դրանից հետո։ Ծայր առան բազմաթիվ ընդհարումներ, անկարգություններ, լրիվ ծանրաբեռնվածությամբ գործում էր ոստիկանությունը։ Շատ խուլիգաններ ձերբակալվեցին։

Իռլանդիա–Թուրքիա՝ 1–1։ Բրիտանական եւս մեկ թիմ՝ Իռլանդիայի հավաքականը, այդ օրը ծրգեց Թուրքիայի թիմի հետ։ Հանդիպումը մոտավորապես հավասար պայքարում ընթացավ եւ ավարտվեց ոչ-ոքի արդյունքով։ Խաղի 79-րդ րոպեին հաշիվը բացեց դաշտի տերերի երիտասարդ ֆուտբոլիստ Ռոբի Քինը։ Չորս րոպե անց, թուրքերի գրոհի ժամանակ, գնդակը դիպավ սեփական տուգանային հրապարակում գտնվող հայտնված իռլանդացի խաղացողի ձեռքին։ Մրցավարը կասկածելի 11 մ տուգանային հարված նշանակեց, որն իրացրեց Թայֆուրը՝ 1-1։

Սլովենիա–Ուկրաինա՝ 2–1։ Հյուրերի համար հանդիպումը դրամատիկ ավարտ ունեցավ։ Ուկրաինացիները, թեեւ հանդես եկան ոչ ուժեղագույն կազմով, առաջին խաղակեսում առավելություն ունեին, որը եւ իրացրեցին 33-րդ րոպեին։ Գոլը հիանալի հարվածով խփեց Անդրեյ Շեւչենկոն։ Հանդիպման երկրորդ կեսում դաշտի տերերն ակտիվացան եւ 53-րդ րոպեին հավասարեցրին հաշիվը։ Աչքի ընկավ երիտասարդ Զլատկո Զախովիչը (ի դեպ, նա հանդես է գալիս հունական «Օլիմպիակոսում»)։ 10 րոպե չանցած երկրորդ անգամ զգուշացում ստացավ ու դաշտից վտարվեց հյուրերի պաշտպան Դմիտրի Պարֆյոնովը։ Ուկրաինայի հավաքականի համար աղետալի էր 84-րդ րոպեն. տեսնելով, որ դարպասապահ Ալեքսանդր Շովկովսկին շատ է առաջ եկել, Սլովենիայի հավաքականի խաղացող Միլե Աչիմովիչը համարյա 45 մ հեռավորությունից գնդակն ուղարկեց դարպասը։ Շովկովսկու հուսահատ ցատկն ուշացած էր՝ 2-1։ Արանով Ուկրաինայի հավաքականի ծախորդությունները չավարտվեցին. խաղավարտից 3 րոպե առաջ եւս մեկ ֆուտբոլիստ՝ առանցքային կիսապաշտպան Անդրեյ Գուսինը, երկրորդ զգուշացման պատճառով հեռացվեց խաղադաշտից։

Իսրայել–Դանիա՝ 0–5։ Իհարկե, Դանիայի հավաքականի խաղամակարդակն ավելի բարձր է, քան մրցակցինը, այդուհանդերձ նման ջախջախիչ հաշիվն անսպասելի էր։ Շատերն իսրայելցի ֆուտբոլիստների խոշոր անհաջողությունը բացատրում են նրանց չափից ավելի հուզվածությամբ։ Ինչեւէ, խաղն ընթացավ հյուրերի խոշոր առավելությամբ, որոնք հինգ անգամ գրավեցին մրցակցի դարպասը՝ անառիկ պահելով իրենցը։ Գոլերը խփեցին Դալ Թոմասոնը (2, 35), Թոֆթինգը (67), Մարտին Յորգենսենը (70), Բրայան Սթին Նիլսոնը (73)։

Բոլոր չորս պատասխան խաղերը կանցկացվեն վաղը՝ նոյեմբերի 17-ին։

ԹԵՆԻՍ

Գավաթը հաղթողին հանձնեց վարչապետը

Անցած կիրակի օրը թենիսի խոշոր մրցաշարեր ավարտվեցին Մոսկվայում, Ստոկհոլմում եւ Ֆիլադելֆիայում։

Ռուսաստանի մայրաքաղաքում անցկացված «Կրեմլի գավաթի» 10-րդ խաղարկության եզրափակչում մրցեցին Եվգենի Կաֆելնիկովը (Ռուսաստան) եւ Բայրոն Բլեքը (Զիմբաբվե)։ Կաֆելնիկովը 7-6, 6-4 հաշվով հաղթեց մրցակցին եւ երրորդ անգամ անընդմեջ շահեց գավաթը։ Մրցանակը հաղթողին հանձնեց Ռուսաստանի վարչապետ Վլադիմիր Պուտինը։ Ի դեպ, սա Կաֆելնիկովի հոբելյանական՝ 20-րդ հաղթանակն էր ATP մրցաշարերում։

«Օլիմպիական» մարզահամալիրում անցկացված մրցումներին մասնակցում էր նաեւ մեր Սարգիս Սարգսյանը։ Իր առաջին հանդիպումը, ռուսաստանցի Արսյոմ Դերիպասկոյի հետ, նա շահեց 6-4, 6-1 հաշվով, սակայն երկրորդում, համառ պայքարից հետո, պարտություն կրեց շվեյցարացի Մարկ Ռոսեից՝ 3-6, 4-6։

Ստոկհոլմի բաց առաջնության հաղթողի կոչումը վիճարկեցին շվեդ թենիսիստներ Թոմաս Էնքվիստը եւ Մագնուս Գուստավսոնը։ Ամբողջ խաղի ընթացքում զգալի էր Էնքվիստի առավելությունը, որն էլ հաղթեց 6-3, 6-4, 6-2 հաշվով։ Նշենք, որ Էնքվիստը նույնպես 3-րդ անգամ հաղթեց այս մրցումներում (նախորդ հաջողությունից հետո անցել էր երկու տարի)։

Մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել ԱՄՆ-ի Ֆիլադելֆիա քաղաքում անցկացված «Ասլանտայի գավաթ» անվանումով մրցաշարը, քանի որ այստեղ հանդես էին գալիս աշխարհի համարյա բոլոր ուժեղագույն թենիսիստուհիները։ Վճռական հանդիպման ժամանակ գլխավոր մրցանակի համար խաղադաշտ մտան համաշխարհային դասակարգման առաջին երկու թենիսիստուհիները՝ Մարտինա Հինգիսը (Շվեյցարիա) եւ Լինդսեյ Դեւենպորտը (ԱՄՆ)։ Վերջինս, որը վնասվածքի պատճառով հինգ շաբաթ չէր մասնակցում մրցումների, շատ վստահ հանդես եկավ եւ 6-3, 6-4 հաշվով հաղթեց պահեղ մրցակցուհուն։

Լյուիսը՝ բացարձակ չեմպիոն

Նոյեմբերի 13-ին ԱՄՆ-ի Նեւադա նահանգի Լաս Վեգաս քաղաքում, համահայտ «Ցեզար պալաս» հյուրանոց-խաղատան խոշորագույն դահլիճում անցկացվեց ժամանակակից երկու ուժեղագույն ծանրքաշային բռնցքամարտիկների՝ WBA-ի եւ IBF-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոն Էվանդեր Հոլիֆիլդի (ԱՄՆ) եւ WBC-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոն Լեննոքս Լյուիսի (Անգլիա) մրցամարտը։ Հիշեցնենք, որ այս մարզիկների առաջին հանդիպումը կայացել էր նույնպես Լաս Վեգասում, ուղիղ 8 ամիս առաջ՝ մարտի 13-ին եւ ավարտվել էր կասկածելի ոչ-ոքիով (շատերի կարծիքով, Լյուիսին պետք է հաղթանակ շնորհվեր)։

Գրոհում է Լեննոքս Լյուիսը (աջից)

Այս անգամ եւս 12 ռաունդանոց պայքարը չափազանց լարված էր։ Ի վերջո, միավորներով հաղթեց Լյուիսը։ Այսպիսով, պատմության մեջ առաջին անգամ, Անգլիան ներկայացնող բռնցքամարտիկը աշխարհի բացարձակ չեմպիոն հռչակվեց։

ԽԱՉԲԱՌ

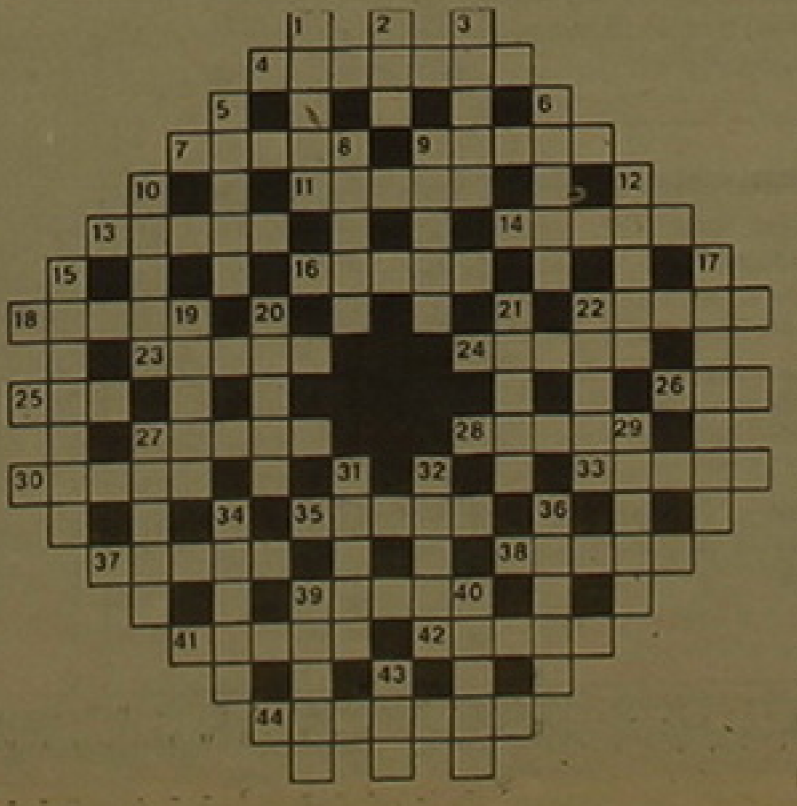

Նախորդ համարում տպագրված մրցանակային խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Տարտարոս։ 2. Վարան։ 3. Աստղես։ 4. Թորոսյան։ 6. Դափնիս։ 7. Պոնտոս։ 10. Մաղրաս։ 11. Նարդոս։ 12. Մեգրել։ 16. Տորք Անգեղ։ 17. Վիշապաքաղ։ 19. Պրիամոս։ 20. Քարաքոս։ 25. Աղորիք։ 26. Ֆեռարա։ 27. Գամբիա։ 29. Ֆոյերբախ։ 31. Արցիզոց։ 32. Ֆիդիաս։ 33. Ֆուլտոն։ 37. Հիդրա։ 38. Պրոուս։

Հորիզոնական

5. Սարավանդ։ 7. Պոսեյդոն։ 8. Շամփուր։ 9. Գանգես։ 13. Տրդատ։ 14. «Պիգմալիոն»։ 15. Գենյա։ 18. Սարգոն։ 21. Միգրեն։ 22. Արզոյան։ 23. Զահրատ։ 24. Ցանգառ։ 28. Հոմերոս։ 29. Ֆլոբեր։ 30. Նաղմոս։ 34. «Այրին»։ 35. Նիկարագուա։ 36. Պիզզա։ 39. Միրիոս։ 40. Սասուն։ 41. Բարբարոս։ 42. Նեստոր։

Ուղղահայաց

1. Հունական դիցարանում կախաղղուհի։ 2. Փիլիսոփայական հասկացություն, բարոյական, գեղագիտական, ճանաչողական, սոցիալական գաղափար, որն իմաստավորում է հասարակական կեցությունը։ 3. Աշխարհի ուժեղագույն շախմատիստ։ 5. Հայոց թագավոր Կիլիկիայում 1226-69-ին։ 6. Էլեկտրատունակության միավորը։ 8. Թեթեւ, թափանցիկ, ցանցկեն բամբակե կամ մետաքսե գործվածք։ 9. Զովեժ Վենեսուելայում։ 10. Դոմազգի բույս փոքրիկ, կլորավուն տերեւներով։ 12. Ազգությամբ հույն օպերային հայտնի երգչուհի։ 15. Ասորեստանի արտաքին երեսը ըստ լայնության եւ երկարության։ 17. Թուրք սուլթան։ 19. Եկեղեցական խմբերգ։ 20. «Միդա» օպերայի հեղինակը։ 21. Այգիներում կառուցված փոքրիկ, ժամանակավոր հյուղակ։ 22. Գետ Ռուսաստանում, Չիտայի մարզում։ 27. Վուշե բարակ թելից գործած նուրբ կտոր։ 29. Հին հունական դիցություն։ 31. Հունգարական զորքի հեծյալ զինվոր։ 32. Նոր հասած, լաղցրահամ գինի։ 34. Մեսաղի վրա փորագրության տեսակ։ 36. Ձնհալից կամ հորդ անձրեւից գոյացած վարար ջրի հոսանք։ 39. Մեղուների բնակարանը։ 40. Մ. թ. II դարի վերջում ապրած հռոմեացի իրավաբան։ 43. Հոլիվուդյան աստղ, որն արժանացել է տարվա գեղեցիկ տղամարդ տիտղոսին։

Հորիզոնական

4. Միջնադարյան գոգավորություն Միջին Ասիայում։ 7. Ամերիկացի ուժեղագույն թենիսիստուհի։ 9. Թումանյանի հեքիաթի հերոսուհին ... Հուռի։ 11. Տվյալ եկեղեցու դավանանքից շեղվող կրոնական ուսմունք։ 13. Լեռնաշղթա Հայաստանում։ 14. Խմելու ֆիզիկական պահանջ։ 16. Որեւէ իրի դրամական միավորով արտահայտված գինը։ 18. Անասունների գիշերելու տեղը։ 22. Ժամանակ ցույց տվող բառ։ 23. Ուղղաթեւ միջատ։ 24. Քաղաք Հայաստանում։ 25. Հայ արձակագիր, դրամատուրգ։ 26. Հովանոցավորների ընտանիքի դառը համով բանջարաբույս։ 27. Ուռազգի սլացիկ ծառ։ 28. Լեռնանցք Բուլղարիայում։ 30. Գերմանացի իդեալիստ փիլիսոփա։ 33. Գետ Ռումինիայում, Դանուբի ձախ վտակը։ 35. Գերմանացի կոմպոզիտոր։ 37. Հոլիվուդի սեւամորթ դերասան, աստղ։ 38. Պոպ երաժշտության աստղ։ 39. Ցանկություն, երկար ժամանակ փայփայած միտք։ 41. Լեռնային ամենաբարձր համակարգը Արեւմտյան Եվրոպայում։ 42. Ֆրանսիացի կոմպոզիտոր, «Դափնիս եւ Քլոե» բալետի հեղինակը։ 44. Պղնձե փողային գործիք։

Կազմեց Է. ՍԻՄՈՆՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ալիեւ-Ելցին հեռախոսազրույց

ՄՈՍԿՎԱ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հեռախոսազրույցի ընթացքում Հեյդար Ալիեւը գնահատել է ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման վիճակը: Բորիս Ելցինն իր հերթին հույս է հայտնել, որ այդ բեմայի շուրջ Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ հաստատուն երկկողմ խաղաղական երկխոսության նկատվող միտումները հետագայում կամրապնդվեն: Ադրբեջանի ղեկավարի մամլո ծառայության՝ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի Բաքվի բաժանմունքում ստացված հաղորդագրության մեջ ասվում է, որ երկու երկրների ղեկավարները քննարկել են նաեւ Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ ժամանակավոր այցագրային ռեժիմ մտցնելու հարցը: Բորիս Ելցինն ընդգծել է, որ դա «ժամանակավոր միջոցառում է, որը նախատեսվում է տարբեր երկրներից Չեչնիա ահաբեկիչների ներթափանցումը կանխելու համար»: Շոշափելով երկու երկրների միջեւ այցագրային ռեժիմ մտնելու հարցը, Ադրբեջանի նախագահը նշել է, որ նա ըմբռնումով է վերաբերվում այդ որոշմանը: Սակայն, նրա ասելով, Ադրբեջանի բնակչության լայն շերտերը դրա հետ կապված դժվարություններ են կրում: Հեյդար Ալիեւը հայտարարել է, որ Ադրբեջանը Ռուսաստանի հետ համագործակցության հետագա զարգացման հաստատուն դիրք է բռնել:

Ելցինն անձամբ կպատասխանի Արեւմուտքի մեղադրանքներին

ՄՈՍԿՎԱ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինն այսօր լրագրողներին հայտնել է, որ համադաշնային ուժերը գրավել են Չեչնիայի մեծությամբ երկրորդ քաղաք Գուդերմեսը, «չկորցնելով ոչ մի մարդ»: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, նախագահն ընդգծել է ավազակային կազմավորումների ոչնչացման գործողությունը մինչեւ վերջ հասցնելու վճռականությունը: «Մենք կանգ չենք առնի, քանի դեռ ոչ մի ահաբեկիչ չի մնա մեր տարածքում», ասել է նա: Պետության ղեկավարը ռուսական պատվիրակությունն անձամբ կգլխավորի Ստամբուլում կայանալիք ԵԱՀԿ-ի գագաթաժողովում: Նա մտադիր է այնտեղ հայտարարել, որ արեւմտյան շրջանակները «իրավունք չունեն Ռուսաստանին մեղադրել այն բանում, որ նա իր տարածքում ոչնչացնում է ավազակներին, մարդասպաններին ու ահաբեկիչներին»:

«Վաշինգտոն փոստը» «նողկալի» է համարում Ռուսաստանի գործողությունները Չեչնիայում

ԹԲԻԼԻՍԻ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՓՐԱՅՄ ՆՅՈՒԶ: «Վաշինգտոն փոստ» ազդեցիկ թերթը Չեչնիայում ռուսական կառավարության որոշ գործողություններ համարել է «նողկալի»: Թերթն այդ տեսանկյունից է քննարկում «ռուսաստանյան բռնաչումը Չեչնիայի քաղաքացիական անձանց նկատմամբ», որը, «Վաշինգտոն փոստի» կարծիքով, դարձել է «այն աստիճան աղաղակող ու զանգվածային, որ ոչ ոք այլեւս լուրջ չի ընդունում պաշտոնական պարզաբանումները»: Որպես նման գործողության օրինակ թերթը նշում է Ռուսաստանի փոխվարչապետներից մեկի «հանգիստ» արած այն հայտարարությունը, թե «Չեչնիայի մայրաքաղաքը կավերվի»: Դատելով ըստ ամենայնի, Ռուսաստանը Չեչնիայում հստակ ռազմավարություն չունի, գրում է թերթը: «Նկատի առնելով այն հանգամանքը, թե զինվորականներն ինչպես են կատարում իրենց ծրագիրը, ինչպես երեւում է, նպատակը ողջ բնակչության ոչնչացումն է», ենթադրում է «Վաշինգտոն փոստը»:

Ուկրաինայում վերընտրվեց Լեոնիդ Կուչման

ԿԻԵՎ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կուչման վերընտրվել է երկրորդ ժամկետի համար: Լ. Կուչման հավաքել է ձայների 56 տոկոսը, իսկ իր մրցակիցը՝ կոմունիստների առաջնորդ Պետր Սիմոնենկոն՝ 38 տոկոսը: BBC-ի հաղորդմամբ, ընտրությունների նման ելքը արտացոլում է, գլխավորապես, մտահոգություն կոմունիզմի վերադարձի առնչությամբ, այլ ոչ թե վստահություն Լեոնիդ Կուչմայի ծրագրի նկատմամբ: Սիմոնենկոյի մտադրությունը՝ հանրաքվե անցկացնել Ռուսաստանի եւ Բելոռուսի միության վերաբերյալ, շատերը գնահատել են որպես Խորհրդային Միությունը վերստեղծելու փորձ: Ուկրաինայի շատ բնակիչներ երկյուղում են, որ հիմա Կուչման կարող է շարունակել իր քաղաքականությունը, որը մինչեւ օրս հեռու էր իրական տնտեսական բարեփոխումներից: Կուչմայի եվրոպամետ քաղաքականությունը վայելում է ընտրողների գերակշիռ աջակցությունը Արեւմտյան Ուկրաինայում, մինչդեռ երկրի արեւելքում գրեթե բոլոր ընտրատարածքներում ձայների մեծ մասն ստացել է Սիմոնենկոն:

Սերգեյ Իվանովը նշանակվեց ՌԴ անվտանգության խորհրդի քարտուղար

ՄՈՍԿՎԱ, 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Սերգեյ Իվանովը Ռուսաստանի նախագահի հրամանագրով նշանակվել է ՌԴ անվտանգության խորհրդի (ԱԽ) քարտուղար: Այս մասին այսօր հայտնել է Ռուսաստանի ղեկավարի մամլո քարտուղար Դմիտրի Յակուշկինը: Մինչ այդ Սերգեյ Իվանովը զբաղեցնում էր անվտանգության համադաշնային ծառայության փոխտնօրենի պաշտոնը: Նախագահը մեկ այլ հրամանագրով ԱԽ-ի մշտական անդամ է նշանակել անվտանգության համադաշնային ծառայության տնօրեն Նիկոլայ Պատրուշեւին եւ ԱԽ-ի անդամ՝ արդարադատության նախարար Յուրի Չայկային: Նախագահը, որը գլխավորում է անվտանգության խորհուրդը, հանձնարարել է նոյեմբերին անցկացնել ԱԽ-ի անդամների նիստ՝ «Հանցագործության դեմ պայքարի վիճակը, ՌԴ-ում իրավակարգի ու օրինականության ամրապնդման միջոցները» օրակարգով:

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է վերապատրաստման ծրագրի իրականացման մասնագետի մրցույթ:

Պահանջվում է տեխնիկական, տնտեսագիտական բարձրագույն կրթություն, անգլերենի իմացություն, համակարգչով աշխատելու հմտություն:

Դիմողներն իրենց ռեզյումեները եւ որակավորման վկայագրերը փակ ծրարներով մինչեւ 1999 թ. դեկտեմբերի 10-ը կարող են ներկայացնել հետեւյալ հասցեով Երեւան, Ահարոնյան 2, 516 սենյակ, կադրերի ղեկավարման վարչություն:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀԶ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԵՏ ԿԱԴՐԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

USAID

AED

Academy for Educational Development

ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID) եւ Կրթական զարգացման ակադեմիան (AED)

տեղեկացնում են

տնտեսական թեմաներով գրող լրագրողներին, որ «Անցման շրջանի տնտեսությունների հիմնախնդիրները» զեկուցումների շարքի հերթական հանդիպումը կկայանա **նոյեմբերի 19-ին, ժամը 11:30-ին** Թեքեյան մշակութային կենտրոնում *(Խանջյան 50)*:

Հանդիպմանը կմասնակցեն **TACIS**-ի հայաստանյան գրասենյակի գործադիր տնօրեն

Արա Հակոբյանը,

ՀՀ արդյունաբերության նախարարության արտաքին շուկաների եւ տարածաշրջանային համագործակցության վարչության պետ

Տիգրան Դավթյանը:

Թեման՝ **«Միջազգային առեւտրի հետ կապված հիմնահարցերը Հայաստանում. առեւտրի բարելավման պայմանները եւ Միջազգային առեւտրի կազմակերպությանը ՀՀ անդամակցության կարգավիճակը»:**

Գիտե՞ք արդյոք, որ...

Երեւանում բրիտանական դեսպանատան գործարար կապերի բաժինը, ցուցաբերելով աջակցություն բրիտանական ընկերություններին, ինչպես նաեւ նպաստելով Բրիտանիայի եւ Հայաստանի միջեւ առեւտրական կապերի զարգացմանը, նպատակ ունի խթանել բրիտանական ապրանքների վաճառքը Հայաստանում:

Բրիտանական դեսպանատան գործարար կապերի բաժինը հրավիրում է անհատ ձեռներեցների, ինչպես նաեւ ընկերությունների՝ դառնալ Հայաստանում բրիտանական ապրանքների կամ ծառայությունների առաջնորդ: Հետաքրքրություն ցուցաբերողների համար դեսպանատունը կգտնի հարմար ներկայացուցիչ կամ գործընկեր Բրիտանիայում:

Մենք աջակցում ենք նաեւ տեղացի գործարարներին բրիտանական ապրանքների, ծառայությունների կամ ցուցահանդես-վաճառքների մասին ինֆորմացիա ձեռք բերելու գործում:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք դիմել հետեւյալ հասցեով՝ բրիտանական դեսպանատուն, Երեւան

Չարենցի 28 փ., 375025
Հեռ. (3742) 553 081, 570 187, 151 841/2
Ֆաքս (3742) 151 807
Էլ. փոստ britemb@arminco.com
Գործարար կապերի բաժնի ղեկավար՝ Դանկան Նորման
Գործարար կապերի բաժնի ներկայացուցիչ՝ Միսակ Վարդանյան
Գործարար կապերի բաժնի աշխատակից՝ Արմինե Դեւոնդյան

WÜRTH

Գերմանական **Adolf Würth** ընկերության հայաստանյան մասնաճյուղը աշխատանքի է հրավիրում 23-40 տարեկանների՝ որպես առեւտրային գործակալ/խորհրդատու: Թեկնածուները պետք է բավարարեն հետեւյալ պայմաններին.

1. Տեխնիկական կամ ճարտարագիտական բարձրագույն կրթություն
2. Հայերեն, ռուսերեն եւ անգլերեն կամ գերմաներեն լեզուների իմացություն
3. Անձնական մեքենա՝ բարվոք վիճակում
4. Վարորդական իրավունք

Ցանկացողները կարող են դիմել ք. Երեւան, Կոմիտասի 26 հասցեով: Դիմումների հանձնման վերջին ժամկետն է նոյեմբերի 17-ը, ժամը 18:00:

Վյուրտ ՍՊԸ
ՀՀ, Երեւան 375012
Կոմիտասի պողոտա 26

Հեռ. (3742) 269181
Ֆաքս (3742) 151326

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

Հ1

17.00 Հայլուր
17.20 «Արեւիկ». եկեք երգենք
17.50 Մուլտֆիլմ «Քույր սովորույթը»
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
19.10 Հեռուստալոտո
19.50 Ձեր գույքային իրավունքները
20.00 Այսօր
20.25 Արտակարգ պահ
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Գ/Ֆ «Սահացող խաղ»
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր
00.20 Կենգիտերային ճեպընթաց

ՊՐՈՄԵԹԵՒՍ

9.05 Վադ առավոտյան
10.00 Մուլտֆիլմ
10.25 Սերիալ «Կանանց աշխարհը» (7-րդ մաս)
11.15 Զրույց-շոու «Սենյակ»
12.00 Լուրեր
18.00, 20.30, 1.10 Լուրեր
18.20 Մուլտֆիլմ
18.40 Վավ. սերիալ «Բնությանը պահապան» (12-րդ մաս)
19.05 Մարզաշխարհն անցած շաբաթ
19.35 Մեծ էռմիտաժ. Նիդերլանդների արվեստը
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
21.00 Սերիալ «Կանանց աշխարհը» (8-րդ մաս)
21.45 Ծանոթ-անծանոթը
22.05 Ռուբեն Աղայան 70
22.30 Ռաշ երեկոյան
23.25 Գ/Ֆ «Զուտ անգլիական սպանություն»
01.30 Գ/Ֆ «Ունկն ալ!»

Ա1+

9.00 Տոմար
19.00 Հրապարակ
19.10 «Չղջիկը» ներկայացնում է բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Մանուլի խոսնակ
20.05 Հմայիկ
20.30 Աստարեզ
21.10 Չղջիկ
21.50 Գ/Ֆ «Մարգարեություն»
24.00 Անդորր
0.05 Ավետա
0.30 Խուժան ալիք
0.50 Գ/Ֆ «Կործանարարը»

ՕՐՏ

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Սերիալ «Ինչպես կազակներն օգնեցին հրացանակիրներին», «Ինչպես կազակները կուլեշ եփեցին»
16.50 Ամեն ինչ հնարավոր է
17.05 Լեռան արքան
17.30 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 ՌԻՀԱ մրցույթ
19.55 Փնտրում եմ քեզ
20.40 Սերիալ «Գնչուն»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 «Չեք ծեռքի տակ, ընկերներ», հանցագործված ահաբեկչության զոհերին
01.05 Նորություններ
01.25 ԳԳՖ «Գիր սցենար» (դերերում Շ. Փեն, Դ. Փալվեն, ԱՄՆ, 1997 թ.)

РТР

7.30, 10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.30 Հեռուստախաղ «Արենա սպորտ»
11.00 Ռուֆինիա Վիշնեւսկին եւ Ալեքսեյ Կորենեւը «Սիրո մեղսագործ առաքյալները» ֆիլմում
12.55 Մուլտֆիլմ «Հրաշք ծառը»
13.00 Իմ ընտանիքը
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.25 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
15.10 Մուլտֆիլմ «Վագրիկն արեւածաղկի վրա»
15.20 Նատալյա Կրաչկինա, Նիկիտա Միխալկովը, Ալեքսանդր Աբդուլովը «Նվաստացվածները եւ անարգվածները» ֆիլմում
17.00 Խաղուք բազմոցի վրա
17.30 Մուլտֆիլմեր «Չեբուրաշկա», «Ռուսի կարուսել»
18.20 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.30 Ռուսական սերիա. սերիալ «Բանալու պտույտը»
21.25 Լիակատար մոդեռն
22.45 Կինոյի ժամ. Սանդրա Բալոքը եւ Մեթյու Մակկոնահին «Սպանելու ժամանակը» ֆիլմում (ԱՄՆ)
01.30 Հրապարակախոսական թոք-շոու «Ժողովուրդն ուզում է իմանալ»
01.45 Հերթապահ բաժանմունք
02.20 Խաղուք բազմոցի վրա

Կորել է

անհատ ձեռներեց Սարգսյան Նազիկի թիվ 01Ա 046599 վկայականը:
Համարել անվավեր:

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրքով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69150. Պատվեր 1153. Տպաքանակը 4000. Ստորագրված է տպագրության 15. 11. 1999. Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@